Birlik

ONBEŞ GÜNLÜK SİYASİ DERGİ•SAYI 1•1-15 EYLÜL 1990•3000 TL (KDV dahil)

Haluk Gerger: "Birlikten yapılanmaya, örgütlenmeye, giderek partileşmeye uzanıyoruz"

•

"Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişimi'nin oluşturacağı program sizce hangi temel özellikleri taşımalıdır?" Arslan Başer Kafaoğlu, Metin Çulhaoğlu, E. Ahmet Tonak yanıtladı

Önce grevler ertelendi...

Türkiye ABD'nin jandarması değildir

Savaş istemiyoruz!

İÇİNDEKİLER

SUNU

Sevgili Arkadaşlar, Haber Bülteni, bundan böyle **Birlik** adıyla, biçiminin daha özenli, içeriğinin de daha kapsamlı olmasına çalışılarak onbeş günde bir yayınlanacak.

Ancak **Birlik** bu haliyle henüz bizim istediğimiz niteliklerde değil. Birinci olarak Basın Yayın Kurulunun üyeleri hem sayıca az, hem de diğer kurullardaki görevleri ve işleri nedeniyle ihtiyaç duyulan zamanı yeterince ayıramıyorlar. İkincisi, taleplerimize cevap verebilecek, Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişiminin niteliğini ve potansiyelini yansıtabilecek bir dergi ve yayın faaliyeti için, bütün zamanını bu işe ayırabilecek bir ekip kadar; haber ve yazı akışını sağlayan kanallara, arşive ve tabii paraya da ihtiyaç var. Bütün bu eksiklikleri gidermek, anlaşılabileceği gibi, faaliyetimizin bir parti faaliyeti haline ilerlemesiyle mümkün. Bu yüzden **Birlik**, partimizin kurulmasından sonra çıkarmayı düşündüğümüz derginin ya da haftalık-günlük gazete projelerimizin bir ön hazırlığı, bir ön çalışması sayılabilir.

Birlik'in işlevi ne olmalıdır? Bu konudaki düşüncelerimizi şöyle özetleyebiliriz. Önce, canlı dinamik bir iç işleyişin gerçekleştirilmesinin bir aracı olmalıdır. Öyleyse **Birlik** yerel girişimlerle merkezi kurullar ile yerel girişimlerin kendi arasındaki düşünce alışverişini sağlamak, okuyucularını merkezi ya da yerel olarak yürütülen faaliyetler bakımından bilgilendirmek, çeşitli konulardaki öneri ve değerlendirmeleri duyurmak işlevini yüklenecek. Örnek olarak tartışma toplantılarının özetleri, panel, açık oturum, konferans haberleri, program ve tüzük tartışmaları sırasında girişimlerce öne sürülen düşünceler, yürütülen siyasal faaliyete dair bilgiler vb. dergide yer alacak.

Birlik'in aynı zamanda, toplumsal, siyasal ve teorik çözümlemeler ve değerlendirmeler bakımından da daha kapsamlı olmasını amaçlıyoruz. Hemen her sayısında siyasal değerlendirmelerin yer almasını düşündüğümüz dergide imzalı yazılara, parti girişiminin dışında kalan sosyalistlerin çeşitli konulardaki değerlendirmelerine de yer verilecek.

Sevgili arkadaşlar, siz de biliyorsunuz, yayın -öteki işler gibi- güç bir iştir. Türkiye'de başarılı yayıncılık, özellikle de başarılı sosyalist yayıncılık örnekleri herhalde çok azdır. Okuması, yazması az bir toplumuz ve biz sosyalistler de bu toplumun üyeleri olarak az okur ve daha da az yazarız. Oysa yayın için -iyi bir yayın için- üretebileceğimiz pek çok haber, pek çok bilgi ve en önemlisi de pek çok yaratıcı düşünce olmalıdır.

Böyle bir akışı yaratmak zorundayız!

Bunun yollarından biri, yerel girişimlerce bir arkadaşın bize haber, bilgi vb. iletmek üzere görevlendirilmesi olabilir. Bununla birlikte, özellikle büyük kentlerde, kendi alanında sendika, kadın, gençlik... gönüllü bir muhabir gibi çalışan arkadaşlar da öne çıkmalıdır.

İyi bir yayın için, bizim ilerdeki popüler yayın projelerimiz için, daha da önemli olan kendimiz dahil herkesi **yazma**'ya teşviktir. Bir haberi, bir gözlemi, bir düşünceyi iletmenin, kendimizde ya da çevremizde saklı duran bir birikimi, bir öneriyi ortaya çıkarmanın var olmak ve kendini gerçekleştirmenin - ve dolayısıyla üzerinde önemle durulan "bireyselleşme"-nin de- bir yolu olduğu düşüncesiyle hepinize selamlarımızı yolluyoruz. Bize yazın.

Basın-Yayın Kurulu

BİRLİK Sahibi ve Sorumlu Yazıişleri Müdürü Atilla Aytemur **Yönetim Yeri** Nuruosmaniye Cad. Atay Apt. 5/3 Cağaloğlu - İSTANBUL **Basıma Hazırlık** Kırmızı Siyah **Baskı** Teknografik **Baskı Tarihi** 13.09.1990

SAVAŞ İSTEMİYORUZ!

Ülkemizin bir savaş felaketine sürüklendiği ve bölge barışının kalıcı biçimde tehdit edildiği bu kritik günlerde görüşlerimizi kamuoyunun dikkatine sunmayı gerekli görüyoruz.

Öncelikle şunu belirtmek isteriz ki, NATO ve ABD'nin tek yanlı silahlı karışımcılığına dayanan sözde istikrar ve bölgenin Amerikan silahlı kuvvetlerince denetimi, bu yönde Türkiye kamuoyuna yönelik yıkıcı propagandalara karşın, çözüm sayılamaz. Savaşa karşı barışı ve sorunun çözümünde uluslararası dayanışmayı yeğleyerek, bir Amerikan askeri müdahalesi durumunda, bugün olduğu gibi, bölgede sürekli bir bunalım ve kargaşanın egemen olacağını belirtmek istiyoruz. ABD'nin barışçıl girişimleri ve BM çerçevesindeki silahlı şiddet içermeyen yaptırımları kendi askeri politikasının ikincil taktik destekleri olarak görme eğiliminin ardında anlamlı hesaplar yatmaktadır. Artık açıkça belli olmuştur ki, Carter doktrini ile 1980'den bu yana, iç rejimlerinin sürdürülmesi de dahil, tüm bölgeyi yaşamsal çıkar alanı ilan eden ve kesin denetleme düşleri kuran ABD, şimdiki bunalımı bu planlarını zorla gerçekleştirmenin bahanesi, bir bulunmaz fırsatı olarak değerlendirmek istemektedir. Irak'ın Kuveyt'i işgali kadar, bu Amerikan silahlı olupbittisini de kabul edilemez buluyoruz.

ABD bu maceracı tutumunda NATO'yu ve bu yolla ülkemizi de kullanıyor, sonu felaketle bitebilecek maceralara sürüklemek istiyor. Oysa, NATO'yu ve bu bağlamda Türkiye'yi bölgede savaşa bulaştırmak Kuzey Atlantik Antlaşmasının da açıkça ihlali olur. Antlaşmanın 6. maddesi NATO'nun sorumluluk alanı olarak açık ve net bir biçimde, üyelerin toprakları ile Akdeniz ve "Kuzey Atlantik bölgesinde Seretan Medarının (Oğlak Dönencesi) kuzeyini" belirlemektedir. Açıktır ki, Körfez bölgesi antlaşma kapsamı dışındadır.

Türkiye'nin NATO bağlantısıyla bu savaşa sokulması 1982 12 Eylül Anayasası açısından da olanaksızdır. Anayasa'nın 90. maddesi sadece "uygulama andlaşmaları ya da kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticari, teknik, veya idari andlaşmaların TBMM'nce uygun bulunması zorunluğu yoktur" demektedir. Körfezde savaşa katılmak Kuzey Atlantik Antlaşması'nın bir uygulaması ya da ekonomik, ticari, teknik veya idari bir işlem olarak kuşkusuz kabul edilemez.

Halkımızı savaş kışkırtıcılarına karşı uyanık olmaya çağırıyoruz. Bu konuda çeşitli yöntemler kullanılırken, son günlerde bir de 12 Eylül generallerinin NATO'da Ortadoğu'ya ilişkin olarak bir gizli anlaşma imzalamış olduklarından söz ediliyor. Bir zamanlar inkar ettikleri ya da sessizlik içinde geçiştirdikleri ve şimdi de karanlık emelleri için sığındıkları bu 12 Eylül ödünü konusunda savaş çığırtkanlarına, uluslararası tekellerin sözcülerine, yerli-yabancı kışkırtıcılara şunu söylüyoruz: 12 Eylül generallerince, rızası alınmadan ve gizlice imzalanan uluslararası anlaşmalar halkımızı bağlamaz. Bu tür karanlık anlaşmalar geçersizdir ve sorumlularından hesap sorulmalıdır.

Şu anda nükleer kapasiteli F-111'leri ve öteki ölüm makinaları ile İncirlik Üssü ülkemizi savaşa sokacak bir barut fıçısı olarak uğursuz faaliyetler içindedir. Amerikan üslerinin bir askeri harekatta kullanılması ve bu yolla kaçınılmaz olarak Türkiye'nin savaşa sürüklenmesi, ülkemizin bağımsızlığına, halkımızın barış ve refah özlemlerine karşı işlenmiş bir cinayet olacaktır. Artık bir kez daha açıkça ortaya çıkmıştır ki, bu üsler topraklarımızda bulunduğu sürece, Türkiye her an iradesi ve bilgisi dışında bir Amerikan olupbittisi ile kendini bir savaşın ortasında bulabilecektir. Topraklarımızdaki bu her an patlamaya hazır felaket bombalarının derhal sökülüp atılmasını talep ediyor, tüm yurtseverleri ve barış güçlerini bu konuda güç birliğine çağırıyoruz.

Bu arada emekçi halkımızın dikkatini İncirlik'teki ve öteki kimi işkollarındaki grevlerin Körfez bunalımı bahane edilerek ertelenmesi olgusuna çekmek istiyoruz. Gerginlik, çatışma ve savaş ortamlarının kimlerin çıkarlarına hizmet ettiği ve emekçilerin, işçilerin haklarının kısıtlanmasına nasıl bahane oluşturabildiği bir kez daha kanıtlanmıştır. Hükümetin bu politikasını kınıyor, grevci işçilerle dayanışmamızı ifade ediyoruz.

Ayrıca unutulmamalıdır ki, aktif ve örgütlü bir muhalefetin varlığı, hükümetler açısından dış baskılara karşı direnebilmenin en önemli aracıdır. Susturulmuş toplumlar, üzerlerine kaçınılmaz olarak dış baskıları davet ederler ve dış maceralara alet edilirler. Oysa bu temel gerçeğe karşın, Özal sadece kamuoyunu değil, parlamentoyu ve hatta hükümeti devre dışı bırakan bir tavır içindedir. Bu durumu bağımsızlık, ülke çıkarları ve barış açısından son derece riskli ve asla kabul edilemez bir tehlike olarak görüyoruz.

Irak'ın Kuveyt'i uluslararası hukuku çiğneyerek işgaliyle başlayan bunalımın tırmandırılmaması, sorunun uluslararası dayanışma çerçevesi içinde ve barışçı yollarla çözülmesi gerektiğine inandığımızı belirtiyoruz.

Türkiye'nin ABD ve batının Ortadoğu'da jandarmalığı görevini üstlenmesini asla kabul edilemez bulduğumuzu ve buna karşı tüm yurtseverlerle birlikte direnme kararında olduğumuzu bir kez daha açıklıyoruz. ■

Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişimi Yürütme Kurulu
11.8.90

ARSLAN BAŞER KAFAOĞLU

AMERİKA ORTADOĞU'YA YERLEŞTİ

Amerika'nın Ortadoğu politikasına yeni bir boyut gelmiştir. ABD yönetimi silah sanayiinin çıkarları uğruna silahlanmayı sürdürmek için kendisini Ortadoğu jandarmalığı görevine atamıştır.

Irak 2 Ağustos günü, eskiden Hitler'in ağzından duyduğu Blitzkrieg "yıldırım savaşı" yöntemiyle, Kuveyt'i bir baştan ötekine ele geçirdi. Sadece birkaç saat içinde, Irak silahlı güçleri için Kuveyt toprakları içinde askeri hedef kalmamıştı. Bunu özellikle belirtiyorum çünkü silahlı güçler asıl sınavı atak savaşımlarda verir. Savunma değil, kurmay ustalığını bu gibi "tüm hedefi" zararsız kılan "taarruz"lar gösterir, ölçer. Aslında gerek Ortadoğu'da ve gerekse Birleşik Amerika ve İngiltere'de bu "iş bitirici" çabukluğu bazı askeri sonuçlar doğurdu.

1) Irak ordusu sadece bir silah yığını ve insan-personel sürüsü değildir. Böyle bir kara ordusu ile savaş, dışardan taşınan kıt'alarla öyle kolay bir şey değildir. Çünkü kara savaşlarının kaderini piyade silahları değil, ağır topçu ve zırhlı birliklerin vurucu güçleri belirler. ABD Başkanı olsun, genel kurmayı olsun bunu hesaplayıp böyle bir savaş için güçlü kara ordusuna sahip iki sıkı yandaşına güvenebileceğini saptadı: İsrail ve Türkiye. İsrail'in olaya karışması ABD ve yandaşlarını bütün Arap alemi ile karşı karşıya getireceği için, en büyük psikolojik baskı Türkiye üzerinde yapıldı.

2) Böylesine güçlü olduğunu gösteren Irak ordusu, batı dünyası ve ABD üzerinde bir petrol şoku yaratmak için Suudi Arabistan ya da Emirlikleri ele geçirmek isterse, bu iki ülkenin de bu saldırıya karşı duracak gücü olmayacağı için hemen harekete geçmek zorunludur. Bu nedenle Amerikan silahlı güçleri Suudi Arabistan ve Basra Körfezi (ünlü İngilizce deyimiyle "Gulf") çevresine yığınak yapmaya başladı.

Aslında zalim olsa da, kurnazlığını ve soğukkanlığını hiç kimsenin bilmezlikten gelmediği Saddam, ABD kurmaylarının her iki noktayı kavradığını anladı. İsrail değil Türkiye ile vuracaktı ABD...

Bu nedenle ilk girişimini Türkiye nezdinde yaptı. Irak Bakanlar Kurulunun seçkin bir üyesi Türkiye'ye geldi. Turgut Özal ile konuştu. İkinci olarak da kendisinin karada kolay yenilemeyeceğini anlayan ABD'nin hava ve deniz saldırılarını önleyebilmek için, rehineleri hedeflere yerleştirme fikrine vardı ve bunu dünyaya açıkladı.

Türkiye Cumhurbaşkanını Irak'lı bakandan sonra gören Amerikan Dış İşleri Bakanının Türkiye'ye bazı vaadlerde bulunduğu kesin. En büyük kanıt da bu görüşmeden sonra Turgut Özal'da savaşa girme çabaları ya da düşüncelerinin çok belirgin bir hal alması oldu. Sayın Özal'a Amerikan Dışişleri Bakanından ne gibi vaadler yapıldığını bilmiyoruz. Ama ne gibi vaadler yapılabileceğini Amerikan Savunma Bakanının demeçlerinden anlama olanağı var. Amerikalı Bakan, ülkesinin kara kuvvetlerinin Suudi Arabistan'da ne kadar kalabileceği sorusuna "bir ya da iki yıl" yanıtını verdi. Bu ipucu, Amerika'nın Ortadoğu politikasına artık yeni bir boyut geldiğini göstermektedir. Bu boyut sadece Irak uyuşmazlığı ile ilgili değildir. Sovyetler Birliği ile balayına giren ABD yönetimi, ülke silah sanayiinin çıkarları uğruna silahlanmayı ve silahlı güçler çapında genişlemeyi sürdürmek için Ortadoğu jandarmalığı görevine kendisini atamıştır. Atayan da atanan da ABD'dir. Böyle olunca da Amerika'nın, petrol kaynaklarının bundan böyle güvenilir ellerde olması yolunda düzenlemelere gireceği olasılıklar dışında bırakılmamalıdır. Amerikan Dışişleri Bakanı, Washington'un bu niyetini -ki artık belli olmuştur- kurnazca imalarla Türkiye Cumhurbaşkanına anlatabilir. Turgut Özal da bu konularda Kerkük ve Musul fatihi olma hayalleri içinde bulunabilir.

*

Ancak belki de Cumhuriyet tarihinde ilk kez muhalefet iktidarın "milli politika olarak" benimsetmek istediği yola girmek istemedi. Hatta bu yolda sert bir şekilde Türkiye Cumhurbaşkanının çizdiği yolu eleştirmeye başladı. Halkımız savaşa karşı olduğundan bu yolda başarılı da oldu. Parlamento ile iktidar grubu ilk kez -benim anımsayabildiğim- kendi hükümetinin önerisinin çevrilmesinde muhalefete yardımcı olmuştur. Sayın Özal ve Akbulut bu yeni çıkan ögenin, yani satranç tahtasında eskiden beri hükümetçe oynanan bir taşın, başka ellere geçmesinin sürprizi karşısında soğukkanlılıklarını yitirmişlerdir. Cumhurbaşkanı Başbakanla çelişen beyanlarda bulunmakta, Başbakan ise Meclis kararına aykırı -akıldan süzülerek gelmediği açıkça belli- sözlerinin uyandırdığı haklı tepki karşısında susmaktadır. Bu Meclis toplantısı Özal ve Akbulut'un, ABD ve Türkiye hükümetlerinin istediklerine set çeken hukuksal sınırlar getirmiştir. Her iki hükümet ve dimyata pirince giderken -yetki genişlemesi isterlerken- evdeki bulgurdan olmuşlardır, yani hareket serbestliliklerine sınır gelmiştir.

Ama Özal Meclis'in açılış konuşmasında ANAP grubunun dizginlerini yeniden ele geçirmiş ve Meclisi Basra Körfezi krizinde tamamen devre dışı bırakmaya muvaffak olmuştur. Artık Türkiye'nin elini ateşe sokup sokmaması Özal'ın keyfine kalmış durumdadır.

Ne olabilir bundan sonra? Bu

sorunun yanıtını vermek güçtür. Ancak olanlar, aslında olabileceklerden çok daha önemlidir ve şöyle özetlenebilir:

1) Amerika Ortadoğu'ya yerleşmiştir ve buradan ayrılma niyetinde değildir. Bunun sonuçları da şunlar olabilir:

a) Bundan böyle Amerikan çıkarlarına uygun hareket etmemek artık Ortadoğu'da olası değildir.

b) FKÖ en büyük zararı görecek olan hareketür. Filistin davası Amerika'nın Ortadoğu'ya gelmesiyle büyük bir kadersizliğe uğramıştır.

c) Suriye'nin bölgede kazandığı prestijin de sonu gelmiştir, Esat ve hatta Kaddafi Amerika'ya karşı daha ölçülü davranışlar içinde olacaklardır.

2) SSCB'nin Ortadoğu bunalımında ağırlığı son derece azalmıştır.

3) Olaylar Türkiye lehine gelişir gibi görünse de aslında Amerika Ortadoğu'ya yerleştikten sonra, Türkiye'nin işlevinin azaldığı gözden uzak tutulmamalıdır. İsrail ve bir ölçüde Türkiye Amerikan askerinin yerini tuttuğunda önem taşıyan ülkelerdir. Onların yaptığını Amerika kendi askeriyle yaparsa, İsrail ve Türkiye'nin ne önemi kalır ortalama Amerikalı yurttaşın gözünde?

4) Uzun sürede solcu ve ulusçu akımlar güç kazansa da, orta vadede bu bölgede böyle hareketlerin şansı azalmıştır.

*

Olup bitenlerden çıkarılacak bir diğer ders ABD'nin dünyada kamuoyunu oluşturmakta ne denli usta olduğunun meydana çıkmasıdır. Bu ülke bütün dünyayı en çok, egemen olduğu, iletişim ağıyla etkilemektedir. Amerika ile karşı karşıya kalacak herkes bunu hesaba katmalıdır. ABD durmadan savaş kopması zorunluymuş gibi davranmış ve bu atmosfer içinde çözümlerini her platformda herkese kabul ettirmiştir. Bu uğurda yanlış haber imal ettirmekten de hiç çekinmeyen iletişim organları, Amerika'nın gelecekte ve bugün bekçisi olmaktan ne kadar övünseler azdır.

Ama iletişim organlarının önemi ne kadar da büyük olsa, asıl kazanan hesap ve kitaptır. Amerika Saddam'a zamanında korku vererek bu hareketin yapılmasını önleyebilirdi. Ama önlemedi... olanlar (bu olanlar) olsun da yeri güçlensin diye. Ve ABD yönetimi bunu başardı... 20-25 gün içinde bu konu kapanır ama, Amerikan askerleri -maalesef- buralarda kalır... **Emperyalizmin jandarma gücü olarak.** ■

YEREL GİRİŞİM ETKİNLİKLERİ

İstanbul' da barış için insan zincirimiz.

Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişimcileri merkezi ve yerel düzeyde çeşitli etkinlikler gerçekleştiriyorlar. Eylül ayının ilk günlerinden itibaren gerçekleştirilen ve dergimiz yayına hazırlandığı sırada devam etmekte olan bir dizi etkinlikte, 1 Eylül Dünya Barış Günü ve Körfez'deki güncel gelişmeler nedeniyle barış vurgusu önde geliyordu. Barışın yanısıra çeşitli konulara da yer verilen değişik etkinliklerin bir kısmı Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişimcileri tarafından düzenlenirken, bir kısmı da çeşitli kurum ve kuruluşların ortaklaşa düzenledikleri ya da katıldıkları etkinlikler olarak gerçekleşiyor.

Eylül ayının ilk etkinlikleri 1 Eylül Dünya Barış Günü dolayısıyla düzenlenen panel, sohbet toplantıları, gösteriler oldu. "Savaşa karşı mısınız? Size sesleniyoruz" başlıklı çağrı yaygın biçimde dağıtıldı.

Kocaeli girişiminin düzenlediği "Sohbet Toplantısı ve Gitar Dinletisi" 1 Eylül günü Kocaeli Kültür ve Sanat Merkezi salonunda yapıldı. Katılanların ilgi ve coşkuyla izlediği toplantı ikibuçuk saat sürdü. Toplantıya konuşmacı olarak SBP Girişimi Yürütme Kurulu üyesi Veli Gürcan katıldı.

Susurluk Belediyesi'nin 1-5 Eylül tarihleri arasında düzenlediği Kültür ve Sanat Etkinlikleri kapsamında yer alan "Barış, Demokrasi ve İnsan Hakları" paneline ise İHD Genel Başkanı Nevzat Helvacı, gazeteci Şükran Ketenci, öğretim görevlisi Cahit Yarış ve SBP Girişimi adına Çağatay Anadol katıldı.

Yerel girişimcilerin 2 Eylül günü Kars'ta düzenlediği "Dünya Barışı ve Körfez Bunalımı" paneline SBP girişimcilerinin yanısıra SHP, DYP, DMP ile Tarım-İş ve Yol-İş sendikalarından, Eğit-Der'den konuşmacılar yer aldı.

5 Eylül'de yapılan Sakarya Barış Şenliği'ne ise SBP Girişimi adına Yürütme Kurulu Üyesi Kemal Anadol katıldı.

Haberimiz yayına hazırlandığı sırada belli olan etkinlik takvimine göre, 8 Eylül'de Nazilli'de bir panel, İstanbul'da İstiklal Caddesinde müzik dinletileri, insan zinciri; 9 Eylül'de İstanbul Kartal'da Barış Şenliği, Akhisar'da şenliğe katılım, Zonguldak'ta toplantı duyurusu yapılıyordu.

TBKP'nin 15 Eylül'de İstanbul Beykoz'da yapacağı "Elele Özgürlüğe, 70. Yıl Şenliği" duyurusu da "Birlik'te eğlenmek, Birlik'te düşünmek" çağrısını taşıyor.

SBP Girişimcilerinin bir başka etkinliği 22 Eylül'de Bursa'da yapılacak. 23 Eylül'de Yalova ve Gebze'de, 30 Eylül'de ise Edirne'de yerel girişimcilerin düzenlediği etkinlikler var. Belirlenen takvime göre bu etkinliklere yerel girişimciler ve katılımcıların yanısıra Sadun Aren, Arslan Başer Kafaoğlu, Kemal Anadol, Ekin Dikmen, Hüsnü Okçuoğlu, Kamil Ateşoğulları, Kaya Güvenç, Ertal Talu, Çağatay Anadol, Atilla Aytemur, Veli Gürcan, Erol Kızılelma, Yüksel Selek, Tektaş Ağaoğlu ve diğer merkez kurulları üyesi girişimciler katılacak. ■

İNCİRLİK KAPATILSIN!

Türkiye birsavaş tehdidi ya da saldırı riski karşısında değil. Olsa olsa ABD bir oldubittiyle bizi ateşin ortasına atabilir. Böyle bir oldubittiyle savaş felaketine sürüklenmemizin temel aracı İncirlik üssüdür.

Amerikan üslerinde grevlerin yasaklanması hukuk dışıdır.

Türkiye adım adım savaşa itiliyor... Halka zaten birşey soran yoktu, şimdi parlamento da devre dışı kaldı... Artık yazgımız Bush ile Özal'a kaldı... Hükümetse yetkinin kendine kalanını nasıl kullanacağını işçi grevlerini erteleyerek gösterdi... Topun ağzında ise Adana... Savaşın tetiğini çekecek olan da İncirlik...

İşte bu nedenle buradayız, İncirlik'teyiz ve bu basın toplantısını ve sizlerle söyleşiyi yapıyoruz.

Bu üs sabıkalıdır: 1956'dan başlayarak yıllarca CIA'nın casus uçakları U-2'leri barındırmıştır. Türkiye'yi bir nükleer savaşın eşiğine getiren U-2 bunalımındaki uçak buradan havalanmıştır. Nükleer silah deposu olarak onyıllardır ülkemizi bir nükleer savaşın ilk hedefi yapmıştır. 1958 yılında yurtsever güçlerin muhalefetini bastırmak için ABD'nin Lübnan'ı işgalinde kullanılmıştır.

Bu üs suçludur: Ülkemizin bağımsızlığını hiçe sayan Amerikan askeri eylemlerine yataklık ettiği için... Bu üs suçludur: Ülkemizi, çıkarlarına aykırı olarak uluslararası çatışmalarda taraf yaptığı, hedef gösterdiği için... Bu üs suçludur: Ortadoğu halklarının düşmanı olduğu için... Bu üs suçludur: Dünya barışını tehdit edegeldiği için...

Bugün de Türkiye'yi bir Amerikan olup bittisi ile savaş felaketine sürüklemenin temel aracı bu üstür. Adana'nın ve bölge halkının karşısında bulunduğu en önemli risk bu üstür. Varlığıyla ülkemizin her an savaş riskiyle yaşamasına neden olan bu üstür. Bölgemizdeki her olayda otomatik olarak çalışmaya başlayan bir saatli bombadır İncirlik.

İncirlik ölümcül tehlikelerin adıdır. İncirlik savaşın adıdır. İncirlik emperyalist dayatmanın adıdır. Adana için İncirlik, kimyasal silahların, Halepçe katliamının benzerinin, ölümün adıdır.

Bu nedenle diyoruz ki; başta İncirlik tüm yabancı üsler kapatılsın! İncirlik barış için kapatılsın! İncirlik can güvenliğimiz için sökülsün! İncirlik bağımsızlığımız için atılsın!

Sosyalistlerin Birlik Partisi Yürütme Kurulu olarak, 11 Ağustos'ta yaptığımız açıklamada "...emekçi halkımızın dikkatini İncirlik'teki ve öteki kimi iş kollarındaki grevlerin Körfez bunalımı bahane edilerek ertelenmesi olgusuna çekmek istiyoruz. Gerginlik, çatışma ve savaş ortamlarının kimlerin çıkarlarına hizmet ettiği ve emekçilerin, işçilerin haklarının kısıtlanmasına nasıl bahane oluşturabildiği bir kez daha kanıtlanmıştır" demiştik. Gerçekten de savaş emekçilere sadece kan ve gözyaşı getirir; sesleri kısılır, hakları kısıtlanır, özgürlükleri ellerinden alınır ve savaşa, ölmeye sürülürler. Nitekim bu gerçek, bunalım sırasında bir kez daha kanıtlandı. Daha gerginlik başlar başlamaz hükümet işçi haklarına saldırdı, grevleri yasakladı. Şimdi soruyoruz: Amerikan üslerindeki grev-

ci şoförlerin, temizlik işçilerinin, tezgahtarların, garsonların savaşla, Türkiye'nin ulusal güvenliğiyle ne ilgisi var ki bu gerekçeyle 3000 işçinin hak arama kavgası, ekmek kavgası yasaklanıyor? Koç'un, Sabancı'nın ve yabancı sermayenin Kocaeli'ndeki lastik fabrikalarındaki grevlerin ulusal güvenlikle ilgisi ne? Burada üretilen ürünlerin savaş malzemesi olmak gibi bir işlevleri mi var? Üslerdeki Amerikalı işveren bir anlaşma zeminine Harb-İş sendikasınca çekilmek üzereyken neden kararlaştırılan toplantıya gelmedi? Amerikan Dışişleri Bakanı Baker'in Türkiye'ye geleceği öğrenilince ve Özal'ın da, ANAP iktidarının da onun isteklerine hayır diyemeyeceği varsayılarak mı görüşmeler akamete uğratıldı? Ve soruyoruz: Amerikalı işveren bu hesabında haklı çıkmış olmadı mı grevler yasaklanınca?

Grev yasaklayıcı hükümet şimdi çok tehlikeli yeni yetkiler eline geçirmiştir. Parlamento, daha doğrusu Meclis'teki ANAP grubu TBMM'nin devredilemez yetkilerini hükümete bırakma kararı almıştır. Bahane ise "ani bir savaş durumunda ülkenin savunulması." Oysa, ani bir saldırıya karşılık vermek için böyle bir yola girmeye gerek yok çünkü bu tür bir olasılığa karşı Anayasa Cumhurbaşkanını zaten yetkilendirmiştir. Üstelik Türkiye bir savaş tehdidi ya da saldırı riski karşısında da değil. Kendisi savaşa bulaşmazsa kimsenin Türkiye'ye savaş açacağı yok. Olsa olsa ABD bir olupbittiye getirip bizi ateşin ortasına atabilir ve bu konuda da en büyük yardımcı Özal olur, hükümet olur. Irak tüm dünyaya açıklıyor Türkiye ile savaşmak istemediğini. Zaten istese de, bu kadar zayıf düşmüş, en güçlü ülkeler karşısındayken ve tecrit durumundayken neden ve nasıl Türkiye ile savaşa tutuşsun? Özal da kaç kez açıklamadı mı Irak'ın Türkiye'yi tehdit etmediğini, bir saldırı tehlikesi karşısında olmadığımızı? Ama ya yarın bir kışkırtma ya da olupbitti karşısında kalınırsa? O zaman herşey Özal'ın iki dudağı arasında mı olacak? Savaşa girip girmeyeceğimizi Bush ile Özal kapalı kapılar ardında yapacakları pazarlıklarla mı kararlaştıracaklar? Bu nasıl demokrasi, bu nasıl hukuk devleti, bu nasıl cumhuriyet? TBMM devre dışı bırakılıp tüm yetkiler hükümete, daha doğrusu tek bir kişiye, Özal'a verilerek yangından mal mı kaçırılıyor, yoksa Türkiye yangına mı itiliyor, savaş pazarlarında bir stratejik mal olarak mı pazarlanıyor? Unutmayalım kapalı kapılar ardında gizli çıkar pazarlıklarıyla yürütülen dış politika ile halkın çıkarları ve barış sağlanamaz. Susturulmuş toplumlara dış baskılar daha kolay yönlendirilir ve onların yalnız kalmış, arkalarında halk desteği, parlamento desteği olmayan yöneticileri kolayca baskı altına alınıp başka çıkarlara alet edilirler. Bu bilinen gerçeklere karşın Özal ne yapıyor? Sadece kamuoyunu değil, Meclisi, hatta hükümeti devre dışı bırakıyor, tek başına gizli pazarlıklara giriyor, maceralara atılıyor, barışla, ülke güvenliğiyle kumar oynuyor. Savaş kışkırtıcılarına, uluslararası tekellerin sözcülerine, maceracılara dur diyebilmek için önce tek adam yönetimine hayır demeliyiz, barış için demokrasiyi de birlikte savunmalıyız.

Bu arada hükümet elde ettiği bu yetkiyle bir başka bahane daha buluyor, Anayasa'nın 122. maddesini işletme olanağı ortaya çıkıyor. Çünkü Anayasa'ya göre "savaş hali", "sıkıyönetim" nedenidir. Şimdi halkımızı uyanık durmaya davet ederek soruyoruz: Hükümet 122. maddeyi işletip sıkıyönetim mi ilan etmek istiyor, bu yolla temel hak ve özgürlükleri iyice kısıtlamanın, ülkeyi tümüyle kararnamelerle idare etmenin yollarını mı arıyor, Körfez bunalımını böylesi tertipler için bahane olarak mı kullanıyor? Bir yandan Amerika'yı, öte yandan işverenleri tatmin ederek, barış ve demokrasi pahasına bir taşla birkaç kuş mu vuruluyor? Bu vahim gidişe dur demek için tüm demokrasi ve barış güçlerini, muhalefeti ve öncelikle de emekçileri, işçileri bir kez daha uyarıyor, güç birliğine çağırıyoruz. Barış, can güvenliğimize hak ve özgürlüklere kast edenlere savaş kışkırtıcılarına karşı ortak bir cephede buluşalım! Üslerin kapatılması, uluslararası dayanışma ve sorunun tırmandırılmadan barışçıl yöntem ve yaptırımlarla çözümü için birlikte mücadele edelim! Savaşa hayır diyelim! Türkiye'yi Batı'nın fedaisi yapmak isteyenleri durduralım! ■

Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişimi Yürütme Kurulu İncirlik, 15.08.1990

SBP Girişim Yürütme Kurulu üyelerinin basın toplantısından

KAYA GÜVENÇ

"İNCİRLİK, SAVAŞIN TETİĞİNİ ÇEKECEK YER"

15 Ağustos 1990, Çarşamba günü, İncirlik'teyiz.

Partileşme sürecinin örgütlenme aşamasında SBP Girişimi Yürütme Kurulu olarak basın toplantılarımıza buradaki basın ve sohbet toplantısıyla devam ediyoruz.

"Topun ağzında Adana".

"Savaşın tetiğini çekecek yer İncirlik".

Burası "Halepçe katliamının benzerini, ölümün adı."

Bu nedenlerle buradayız.

*

"Milli Güvenlik" gerekçesiyle hak mücadelesi iktidar tarafından ertelenen işçilerle dayanışma içinde olduğumuzu ifade etmek için buradayız.

16 Ağustos 1990 Perşembe

YENİ GÜNEY HABER

Günlük Siyasi Bağımsız Gazete

...rtisi Yürütme ...üyeleri İncirlik'te basın toplantısı düzenledi

SBP, İncirlik Nizamiyesi'nde halkla sohbet toplantısı yaptı

"Türkiye adım adım savaşa itiliyor"

...işveren milletvekille...ini ...BAŞINDAN...

...cirlik saatli bomba...

İncirlik saatli bomba g...

Sosyalistlerin Birlik Partisi tarafından İncirlik'te savaşa "Hayır" toplantısı düzenledi

Girişteki yazıyla "İncirlik Tesisi" olarak belirtilen kapının karşısında bir kahveye oturuyoruz.

Milletvekili arkadaşlar Harb-İş Şube Başkanı ile birlikte işveren temsilcisiyle görüşmek için "Tesis"in kapısına gidiyorlar.

Grev erteleme kararından bir gün önceki toplantıya katılmayan, mazeretsiz katılmayan ABD'li işveren temsilcisi kendince oyalamaya başvuruyor. Görüşse ne diyebilecek ki? "Bizim yönetimden böyle direktif aldım, zaten Baker da geliyordu.." mu diyecek? Yerel basın bu oyalamayı manşette "ABD'li işveren milletvekillerini başından savdı" diye verecekti.

*

Basın toplantısı başlıyor.

Ama ilk cümle karşımızdaki "Tesis"ten kalkan uçakların uğultusunda kayboluyor. Adanalı bir arkadaşımız şöyle söylüyor: "İncirlik'te her olayın fon müziği bombardıman uçaklarının uğultusudur".

Dışardaki fon bu.

Ama basın ve sohbet toplantısının fonu ilgi ve coşku.

*

İncirlik'te çalışan ve toplantıya gelirken adları işverence saptandığı bildirilen çok sayıda işçi, İncirlik sakinleri, Adana'daki sendikaların şube yöneticileri, TBKP ve SP il yöneticileri izliyor toplantıyı.

SBP Girişimi ise Yürütme Kurulu, Program Hazırlık Kurulu ve Adana Yerel Girişim İl Yürütme Kurulu üyeleri ile temsil ediliyor.

*

Salt savaş değil konumuz. Savaşa karşıyız, sömürüye, zulme karşıyız.

Gerek basın bildirisi metninde, gerekse milletvekili arkadaşlarımızın konuşmalarında savaş, sömürü, baskı düzeni iç içe gerçek anlamlarını buluyor. Savaşların uluslararası tekellerle ilişkisi, savaş ortamının emekçilerin zaten sınırlı ekonomik ve demokratik haklarını daha da azaltmakta nasıl kullanılabileceği anlatılıyor. Harb-İş, Laspetkim-İş üyesi işçilerin hak mücadelesine tam destek veriliyor ve bu mücadelenin Mecliste de sürdürüleceği belirtiliyor.

Ve barış için demokrasiyi savunmak gereği vurgulanarak bu mücadeleyi hep birlikte sürdürmeye çağrı yapılıyor.

Dile getirilen görüşlerin paylaşıldığını anlıyoruz tepkilerden.

Birkaç kişinin ise "Tesis" kapanırsa işsiz kalacakları korkusuna kapıldıkları izlenimi doğuyor bizde. Bu "Tesis"in 1684 değil daha binlerce insanımıza iş olanağı sağlayabilecek üretim tesislerine dönüştürülmesi için somut çalışmalar yapmaya karar veriyoruz toplantı sonunda.

*

Bir saati aşan bir süre sonunda işçi arkadaşlarımız "Türk Silahlı Kuvvetleri İncirlik Tesisi" yazan kapıdan çalışmalarına dönüyorlar.

Bizler de ikili-üçlü sohbetlerimizi noktalıyor ve kahveden çıkıp E-5 karayoluna kadan uzanan caddenin iki yanında İngilizce ad ve reklamlarla donanmış dükkan, lokanta ve diskoların arasından geçerek Adana'ya dönüyoruz.

*

Çukurova'nın sıcağı bastırıyor.

Bizler ise genel bir değerlendirme yapıyoruz yemekte.

Farklı geleneklerden, kökenlerden gelen bizler bir eylemde bulunmanın hoşnutluğunu duyuyor, örgütlülüğümüzü hızlandırmanın olanaklarını görüyoruz ve kitlesel eylemlerde yeniden birarada olmak üzere ayrılıyoruz.

İstikamet Ceyhan Cezaevi ziyareti, Hacıbektaş etkinlikleri ve Ankara. ■

HALUK GERGER

ULAŞTIĞIMIZ AŞAMA, ÖZELLİKLERİ VE SORUNLARIMIZ

Yaşam ve gereksinimlerle bağlarımızı kurabildiğimiz ölçüde "yeni"ye de ulaşmış olacağız. Bu noktada, sürecimiz eşsiz bir olanağa sahip: Yerel girişimler.

Birlik/partileşme sürecinde anlamlı bir aşamaya ulaşmış bulunuyoruz. Bizleri birbirimize bağlayan gereksinimler, değerler, ortaklıklar artık görece soyut düzlemlerden politik eylemlere taşınıyor, pratiğin somutunda yeni biçimler alıp belirginleşiyor Bir başka ifadeyle, ulaşmış olduğumuz aşamada, birlikteliğimizin politik bağlarını örüyor, yaşamla bağlarını kuruyor, eylemle beslenmesini sağlıyoruz. Böylece de, birlik'ten yapılanmaya, örgütlenme'ye, giderek de, partileşme'ye uzanıyoruz. Birlikte "iş yapma"nın dayanışması ve coşkusu ile de "ortak kimlik"in ilk ipuçları boy atıyor.

Bu yapılanma aşamasında yeni kazanımlarımızı şöyle özetlemek olası: Öncelikle, artık sorunlara doğrudan politik bir perspektifle bakıyor, güncel olaylara müdahale ederek de mutabakatlarımızın "politik/sorunsal/aktüel" boyutlarını oluşturuyoruz. Ayrıca, bunları pratikte sınıyor, "hayat okulu"nda yeni boyutlara ulaştırıp güçlendiriyoruz. Kuşkusuz bu süreç içinde, amorfluktan, her boyuttaki belirsizlikten yavaş yavaş kurtuluyor, iletişim ve eşgüdümü öne çıkararak demokratik mekanizmaları harekete geçirmeye başlayıp "örgütleniyoruz". Tabii aynı zamanda, birlik'ten eyleme, yapılanma - örgütlenme - partileşme sürecine geçişin hareketliliğini, heyecanını, zenginliğini yaşıyoruz. Yeni ilişkileri, politik yaklaşımları ve en önemlisi bunları ifade eden yeni yolları, yöntemleri yaratmaya elbirliğiyle çaba harcıyoruz. Tek tek hepimizin yaratıcılığı "kolektif kimlik"in oluşması sürecinde özgün katkılar yapıyor, insan zenginliğimizden alabildiğine yararlanmanın ilk olanaklarını buluyoruz. Hiyerarşik mengenelerin yokluğunda fışkıran enerji ve yaratıcılık gerçekten "yeni"yi yakalayabileceğimizi gösteriyor.

Herhalde bu bağlamda, yeni aşamanın en anlamlı boyutunu oluşturan program ve tüzük çalışmalarının başlaması olgusunun yaşamsal öneminden uzun uzadıya sözetmem gereksiz. Bu çalışmaları gerçekten birlikte, yaygın katılım ve yoğun tartışmayla gerçekleştirebilirsek önümüzdeki tüm engelleri aşabileceğimizi herkese, öncelikle de kendimize kanıtlamış olacağız.

Sonuç olarak, birliğimizi daha üst düzeylerde yeniden üretebilecek bir aşamaya gelmiş bulunuyoruz. Kuşkusuz, ulaşılan her yeni aşama kendi güçlük ve sorunlarını da beraberinde getiriyor. Politik mutabakatları iyice oluşturma, eylemli hale gelme, ortak kimliği yaratma ve yapılanma sürecinde artık tüm bu alanlarda "yeni" diye tanımladığımız bir bilinmeze doğru da yol alıyoruz. Artık temel sorun, bu "yeni"nin içinin doldurulması, somutlandırılması, netleşmesi olarak ortaya çıkmaktadır. "Yeni" artık sadece çekici ama soyut, tam olarak tanımlayamadığımız ama için için ihtiyaç duyduğumuzu sezinlediğimiz ve bizden de beklenildiğine inandığımız bir "meçhul" olmamalı, hiç olmazsa nasıl oluşturulacağı temelinde bir gerçekliğe sahip olmalıdır.

Her boyutuyla "yeni"yi yakalamayı veri almış bir süreç içinde, kuşkusuz hepimizin sosyalizmin kuramsal sorunlarından parti yapısına, programatik ilkelerden 'ortak kimlik'e, politik yaklaşımlardan geleceğe ilişkin tahlillere uzanan "yeni" yaklaşımlarımız, çözümlemelerimiz, çözümlerimiz, önerilerimiz var. Ama yine de itiraf etmeliyiz ki, içinde yaşadığımız bunalım ve sorunlara tümüyle "yeni" yanıtları tek tek ya da birlikte henüz bulabilmiş değiliz. Bunun dünyanın her yanında böyle olduğunu da biliyoruz. Şimdilik sadece deneyimizin evrensel çapta bir "yeni"liği temsil ettiğini söyleyebiliriz.

Herhalde bu "yeni" masa başında uzmanların kuramsal çalışmalarıyla ya da merkezlerde yöneticilerin direktifleriyle oluşmayacak. Hep birlikte de olsa, bol konuşma, tartışma ve fikri jimnastikle de "yeni"yi bulamayacağız.

"Yeni"nin içini **hayat** (hayatın kendisi ve yasaları) ile ihtiyaçlar (insanın ve toplumun gerçek ihtiyaçları, özlemleri, beklentileri) belirleyecek, dolduracak. Bunun başka sağlıklı bir yolu olabileceğini sanmıyorum. İşte yaşam ve gereksinimlerle bağlarımızı kurabildiğimiz ölçüde "yeni"ye de ulaşmış olacağız.

Bu noktada, sürecimizin eşsiz bir olanağa sahip olduğu söylenmeli: Sözünü ettiğim, **yerel girişimler**dir. İşte yerel girişimler gerçekten inisiyatif gösterir, yaygınlaşır ve aramızda da **demokratik, etkin, sürekli bir iletişim ve eşgüdüm ağı** kurabilirsek içinde bulunduğumuz yapılanma evresinde "yeni"nin içi doldurulabilir, gerçekten yeni bir parti ve kimlik yaratılabilir. Bu alanda çok ciddi sorunlarla karşı karşıya olduğumuzu kabul etmek ise, sanırım çözüme giden yolun başlangıcını oluşturacaktır. ■

Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişimi Kasım Kurultayı'na hazırlanırken, bu kurultayın en önemli işlevlerinden biri olan birlik programını oluşturma amacına dönük çalışmalar da yürütüyor. Program komisyonu yerel girişimlerin yaklaşımlarını almak amacıyla hazırladığı ve bu sayımızda da yayınlanan soruları girişimlere ve kişilere yolluyor. Yerel girişimler ise bu soruların kendilerine gelmesini beklemeden program ve tüzük tartışmalarını başlattılar ve sanırız bir hayli yol aldılar. Birlik girişiminin sesi işlevini yüklenecek olan dergimiz program tartışmalarına sayfalarında geniş yer verecek. Bu arada birlik girişimi içinde yer alsın almasın sosyalist hareketimizin tanıdık isimlerine başvurarak program sorununa ışık tutacak görüşlerini istedik. Bu sayımızda aldığımız ilk yanıtları yayınlamaya başlıyoruz. Amacımız hem çeşitli görüşlerin zenginliğinden yararlanmak, hem de ortak kimliğimizi oluşturmaya çalışırken, sosyalist hareketin diğer kesimleriyle karşılıklı bir etkileşim içinde bulunmak. Öyle ki birliğin özlediğimiz daha geniş kapsamlarına ulaşmada bu karşılıklı etkileşimin sonuçları yardımcı olsun.

Yönelttiğimiz soru şuydu:

"Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişimi'nin oluşturacağı program sizce hangi temel özellikleri taşımalıdır?"

Soruşturmamıza katılmalarını rica ettiğimiz arkadaşlarımıza bir, birbuçuk sayfalık bir sınırlama getirdik. Yanıtların kısalığı redaksiyonumuzun bu ricası nedeniyle ortaya çıktı. İlgi ve emekleri için soruşturmamıza yanıt veren arkadaşlarımıza teşekkür ediyoruz.

PROGRAMIN ESAS ÇİZGİSİ

Arslan Başer Kafaoğlu

"Piyasa ekonomisi ülkemizin hangi ana derdine çare olabilir? Serbest piyasaya göre değil, hür insanların özgür istemlerine bağlıyoruz sosyalizmin geleceğini..."

Türkiye gibi, gelişmiş bir sanayi ülkesinde Marksist bir partinin programı nasıl olmalıdır? Neleri içermelidir?

Bundan 20-30 yıl önce bu sorunun, soruların yanıtı gayette basit ve yalın olurdu. Ancak bugün Marksizmi bir toplum düzeni olarak temsil ettiği düşünülen ülkelerde her kafadan bir ses çıkması, artık sosyalizmin çöktüğü yolunda sosyalistlerin bile acımadan vardığı değer yargıları, kapitalizmin -ona artık bazı Marksistlerin bile üstün değer bağladığı "Piyasa Ekonomisi" diyorlar- bazı çevrelerde kazandığı üstün prestij, sol çevrelerdeki panik derecesindeki kargaşa, ılımlı ve liberal görünmede yarışları, hele demokrasi ile liberal ekonomi ("piyasa ekonomisi" diyorlar) ile siyasal demokrasiyi birbirinden ayrılmaz iki öge gibi görmeleri bu sorunun yanıtını bilenleri bile şaşkınlığa uğratıyor. Bütün bunlara ek olarak doğanın ortaya çıkardığı ciddi sorunlar ve örgütlenmeler, kadın haklarındaki taleplerin hızlanıp, yoğunlaşmasının boyut kazanması sorunu daha da zor bir çözüme sürüklemiştir.

Herşeyden önce, bu sis ve yapay karıştırma çabalarını şöyle bir sıyırıp şu soruların yanıtını ararsak, Marksizmin getirdiği evrensel çözümlerin hiç de modası geçmiş olmadığı, değiştirilmeye -esasında- hiç olmazsa acele girişilmemesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Serbest piyasa sistemi en azından 1945'ten bu yana uygulanmaktadır. Bunun sonucu sanayileşmiş ülkelerle sanayileşmemiş ülkeler arasındaki gelir farkını -bu sanayileşmiş ülkeler hangi gelir kategorilerinde olursa olsun- aşmamış mıdır? Böyle olunca liberal, ya da piyasa ekonomisinde direnme, dünyada zengin -artık sanayileşmiş ülkeler yerine bu deyimi kullanacağız- ülkelerce biçilen kadere, bizim gelir düzeyimizdeki ya da daha fakir ülkelerin katlanması, kabullenmesi anlamına gelmez mi? Bu soruya verilecek yanıt herhalde, en azından uluslararası ekonomik ilişkilerde piyasa ekonomisine "evet" dememek gerektiğini bize kabul ettirir. Uluslararası dış ekonomik ilişkilerde buna razı olmak, liberal ekonomiye evet demek, büyüklerin "planlı sömürüsüne!" katılan bir sömürülen ülke olmaya eşittir.

Peki, piyasa ekonomisi ülkemizin hangi ana derdine çare olabilir? Bana göre bugün Türkiye'nin ekonomik ve sosyal olarak en önemli sorunları, kentleşme adıyla nitelenen, aslında bazı büyük kentlerde nüfus yığılmasıdır. Bu konuda insan selleri siyasal ve hukuksal zincirleri, kuralları kırmışlardır. Bugünkü düzenin en yüksek kişisi ve temsilcisi, savunucusu olan sayın Özal bu gidişin önüne geçilemeyeceğini açık açık belirlemiştir. Bu nüfus yığılmalarıyla, en bereketli (verimli) tarım toprakları konutlaşmaya gitmekte, kentlere yığılan insanların su, elektrik, ulaştırma ve kanalizasyon hizmetleri ülkenin zaten kıt olanaklarını yiyip bitirmektedir. Kentlerin çevresinde iş verimliliği düşük, kültür ve eğitimden yoksun bir lumpen yığını ülkenin sosyal problemlerini daha da artırmaktadır. Serbest piyasa ekonomisiyle burada bir sonuca varılabilir mi? Gelişmemiş bölgelere **"fazladan"** yatırım yapılıp, İstanbul başta büyük kentlere nüfus yığılması serbest piyasa ekonomisi ile önlenebilir mi? Buna sayın Özal, ki bu düzenin simgesi ve en büyük savunucusudur, bile "evet" diyemez.

İkinci olarak, ulusal mesele, daha açıkça "Kürt sorunu" piyasa ekonomisiyle bir çözüme vardırılabilir mi? Buna da "evet" diyebilecek kişi "azdır" bile diyemiyoruz, çünkü "yoktur", "olamaz".

"Serbest piyasa ekonomisi ile ülkenin ağır sanayii kurulabilir mi?", üçüncü soru olarak ortaya bu konulabilir. Bugün özel kesim ağır

metalurji, ağır kimya sanayii, motor sanayiine girememektedir. Emperyalizm ile son bütünleşme çabalarında, yabancı sermayenin yardımıyla bugün böyle bir olasılık belirse bile, bu ekonomimizin dışarıya daha çok bağımlılığını gerektirecektir.

Bütün bu sorunlara piyasa ekonomisi yanıt veremez. Kaldı ki, çok gelişmiş ülkelerde bile yeni bazı sorunlar ortaya çıkmıştır. Bunlardan biri, "çevre ve ahlâk kirlenmesi" sorunudur. Liberal ekonomi, ya da piyasa ekonomisi dünya ve evreni tehdit eden bir tahrip mekanizması haline dönmüştür. Amerika'da birçok gölde, "Büyük Göl"de, biyolojik yaşam bitmiştir. Son otuz yılda binlerce bitki ve hayvan türü kaybolmuştur. Ozon tabakasının inceldiği ve bu yüzden sıcaklığın arttığı ve denizlerin yükseldiği bir dünyada yaşıyoruz. Piyasa ekonomisinin bu gibi çevre ve buna ek olarak ahlâk kirlenmesinden dolayı, gelişmiş sanayi ülkelerinde de büyük eleştirilere uğradığı biliniyor. O halde, piyasa ekonomisinin her derde deva olduğu ileri sürülemez. Böyle bir sav sadece propaganda olarak kalma durumundadır.

O halde piyasa ekonomisi yerine neyi koyacağız? Birçok kitabımda ve son olarak "İşte Alternatif" kitabımda ortaya koyduğum gibi bu, demokratik ve katılmacı planlamadır. Geçmiş planlama çalışmaları, katılımcılığa ve gerek parti içi ve gerekse yurtiçi demokratik katılıma gereken önemin verilmemesinden gerekli sonucu vermemiştir. Demokrasi için ayrı bir şema ve öneri var aklımda. Oraya geçmeden önce, Türkiye'de piyasa ekonomisinin geçerli olamayacağının iyice akılda yerleşmesi gerekir. Bunun nedeni bizim gibi ülkelerde firmaların kârlılık ile katma değerin zıtlaşmasını temsil etmesindendir. Firma sahipleri için "kâr" elde eder, ülkeye bazı "katma değer"ler verir, katar. Gelişmiş sanayi ülkelerinde "kâr" ile "katma değer" firma içinde uyum halindedir. Yani en kârlı faaliyet alanları aynı zamanda katma değeri en yüksek alanlardır. Oysa Türkiye'de öyle mi? En kârlı alanlar -örneğin, arsa spekülasyonu, döviz spekülasyonu- bizde katma değeri ya sıfır ya da en düşük olan alanlardır. **Bunun adı ekonominin çarpıklığıdır.** Hem **çarpıktır** diyeceksiniz ekonomiye ve hem de onun yaratacağı arz ve talebe bel bağlayacaksınız.

O halde serbest piyasa değil, sağlam bir demokratik ve ademi merkeziyetçi (yerel demokrasiye önem veren) bir işleyişe sahip katılımcı yöntemlerle düzenlenmiş bir planlı sistemdir. Serbest piyasaya göre değil, hür insanların özgür istemlerine bağlıyoruz sosyalizmin geleceğini. Sosyalist demokrasi, klasik demokrasiden daha genişletilmiş, özü zenginleşmiş bir demokrasidir. Örneğin ben piyasa ekonomisinde basının ülke çoğunluğunun çıkarlarını, yani ülke emekçilerinin çıkarlarını koruyabileceğini, yansıtabileceğini sanmıyorum. Çünkü en azından velinimeti özel sektör ilanlarıdır. Bu sadece bir örnektir. Klasik demokrasinin bütün ögeleri böyle ya da benzeri sorunlar ve kısıtlılıklar içindedir. Asıl demokrasinin, özel sermayenin sultasından uzak halkın sınıf esası içinde hem politik ve hem de ekonomik bakımdan seslerini duyurdukları sosyalist demokratik örgütlenme olduğu inancı içindeyim. Bu örgütlenmenin nasıl olacağını ayrı bir yazıda ele alacağız. Kısaca Parti Programının esası, ülkenin ekonomik ve sosyal yaşamının sosyalist en geniş demokrasi içinde hazırlanıp uygulanacak planlarla yönetilmesidir. ■

AFİŞE OLMUŞ EĞİLİMLERİ AŞMAK

Metin Çulhaoğlu

"Marksistlerin Birlik Partisi olsun, diğer girişimler olsun, günümüzün aldatıcı eğilimlerinden sıyrılıp özde devrimci bir programa ulaşabilmeleri son derece güçtür."

"İnsanların entellektüel ufukları, yaşadıkları dönemin afişe olmuş genel eğilimlerini çok zor aşabilir" şeklindeki deyiş, sanırım sosyalizm adına yola çıkan örgütler ve onların programları için de geçerlidir.

Çok değil, iki üç yıl önesi hatırlanabilir: Gorbaçov açılımları ile sosyalizmin SSCB'de büyük bir hamle yaptığına, bu açılımlar ile sosyalizmin serpilip gelişeceğine inanılıyordu. Bugün ise SSCB'de sosyalizmin geleceği kuşkuludur.

Çok değil, 8-10 ay önce, Doğu Avrupa'da "kötü" sosyalizmin gidip yerine "iyi" sosyalizmin geldiğine inanılıyordu. Bugün ise Doğu Avrupa'ya gelmekte olanın kapitalizm olduğundan herhalde kimsenin kuşkusu yoktur.

Çok değil, yakın zamanlara dek dünyada artık pek çok şeyin değiştiğini, barışçı "konsept"lerin uluslararası ilişkilere egemen olduğunu vb. söyleyenler, bugün, Küba füze bunalımından bu yana en büyük savaş tehdidi ile karşı karşıyadırlar...

Bu örnekleri neden verdiğim herhalde açıktır. Benim için açık olan bir başka nokta da şu: Marksistlerin Birlik Partisi olsun, diğer girişimler olsun, bunların günümüzün afişe olmuş, hatta aldatıcı eğilimlerinden sıyrılıp çığırtkan ve kitabi olmayan ama özde **devrimci** bir programa ulaşabilmeleri son derece güçtür. Bugün için, denebilirse, olanaksızdır.

Ben de, kendi adıma, devrimci olmayan bir programın nasıl olabileceği, nasıl daha çekici kılınabileceği konusunda ne yazık ki deneyim ve fikir sahibi değilim. Bu yüzden, çok şey söylemem mümkün değil. En çoğu bir dilekte bulunabilirim: Birlik Partisi girişimcileri, umarım, yaşadıkları dünyanın değişken ve sınıflı bir dünya, ayak bastıkları ülkenin de olanca çelişkileriyle Türkiye olduğunu unutmazlar ve "günümüzün afişe olmuş eğilimlerini" bir kılıf gibi zorla Türkiye'nin başına geçirmeye kalkışmazlar. ■

KATILIMIN İMKAN VE ŞARTLARINI YARATMAK

E. Ahmet Tonak

"Kendi adına, kendin için, kendinin de bir parçası olduğun süreç ve kurumları yaratma ve bunlara aktif katılım."

Sosyalist deneyimler, örgüt ve hareketlerin yaşadıkları, artık sosyalizm projelerine girişirken bazı anlayışların samimiyetle paylaşılmasını dayattı sanıyorum. Önemlice olduklarını düşündüğüm ve programın genel ruhuna yedirilmesinde yarar gördüğüm birkaç "ilke" şunlar:

1. *Uzak görüşlülük:* Mesela, 50 yıllık bir dünya ve Türkiye perspektifine sahip olmak. Bunu, sadece tarihin şu ya da bu biçimiyle kavranması, olası siyasi gelişmelerin, konjonktürel denge ve dengesizliklerin hesaba katılmış olması anlamında kullanmıyorum. Ayrıca ve belki daha da önemli olarak envanter çıkarmayı ve o bazda geliştirilecek realist bir çerçeve içinde hem *maddeciliği*, hem de günümüzde prestijli konumunu işbitiriciliğe kaptırmış olan ahlaki *idealizmi* birleştirebilmeyi kastediyorum. Örneğin, çevre ve eğitim sorunlarının böylesi bir anlayışla ele alındığında sosyalistçe çözüm şansları artabilir.

2. *Karar mekanizmalarında katılımcılık:* Sol jargonda bile hayli mistifiye edilmiş "demokratlık" yerine kullanılabileceğini düşündüğüm bu anlayış, ilk başta sadece karar mekanizmalarına katılımı öne çıkartır gibi gözükse de, katılımın bilgi ile donanmış ve fetişleştirilmemiş biçiminin varlığını, dolayısıyla bunun imkan ve araçlarının yaratılmış olmasını da öngörmektedir. Örneğin, sosyalizme geçişin yaşandığı bir Türkiye'de modern turistik tesislerin hangi amaçlarla, nasıl yönetilerek ve nerelerde pazarlanarak (eğer pazar ve pazarlama olacaksa tabii?) kullanılacağına salt otel çalışanlarının oyları ile mi karar verilecektir? Ya rasyonellik (hangi bazda tanımlanmış olursa olsun) gereği olarak bu konularda oylama yapılmayacaktır, ya da otel çalışanları o ana kadar erişemedikleri, çoğu sıradan sayılabilecek bazı bilgilerle donanarak karar mekanizmasına katılım yollarını bulacaklardır.

3. *Bireysel inisiyatifçilik:* Kendi adına, kendin için, kendinin de bir parçası olduğun süreç ve kurumları yaratma ve bunlara aktif katılım. Sosyalist bir partinin ülke çapında yürüteceği faaliyetlerin yanısıra, her bir birey burjuva toplumunun kurumlarına, ideolojik yapılanmalarına alternatif süreçlere katılmalı ve bundan alınacak doyumu yaşayabilmelidir. Bu tatminin, torunlarımızın bile görüp göremeyeceğini bilemeyeceğimiz o ideal toplum için mücadeleye girişmiş olmaktan duyulan haz kadar sahici olmadığına da bizzat bu süreçleri yaşayarak karar vermek doğru olur sanırım. ■

GEÇMİŞE TEPKİ

Geçmişe tepki, çalışmalarımızı her aşamada o kadar etkiledi ki, Birlik dergisine bir "son dakika" yazısı yetiştirmeye çalıştım. Geçmişteki çalışmalara tepkiyi kafamızda mutlaklaştırmamızın bizi yeni marjinalliklere iteceğini düşündüğümden bu konunun tartışılması gerektiğine inanıyorum. Sütten ağzı yanan yoğurdu dökmemeli, sütü içmeyi, yoğurdu yiyebilmeyi öğrenebilmeliyiz. Aradığımız, çok sesliliği içinde barındıran katılımcı bir partidir. Katılımcılık partinin iç işleyişindeki demokratiklik ve partinin ana politikalarının belirlenmesinde, tüm üyelerin katkılarına açık olmakla gerçekleştirilebilir. Yoksa, en alt birim olan ilçe inisiyatifleri karar sahibidir diyerek il örgütlerini işlevsiz kılmak, günlük işleyişi aksatmak katılımcılık değildir. Alt birim anlayışı belde, mahalle inisiyatiflerine ve hatta bireye kadar bile indirgenebilir. Bir partide, hele kitleselleşmiş, üye sayıları binlere, onbinlere ulaşmış partilerde, ilçe, belde, mahalle, üye sayıları kadar karar mercileri olursa, ona parti denemez. Demokratiklik adına demokratizm hastalığına düşülmesi, katılımcılığın yeteri kadar anlaşılamamış olmasından ve geçmişteki uygulamalara tepki üzerine politika inşa etmekten kaynaklanmaktadır.

Katılımcılık yukarıda da belirtildiği gibi, partinin ana politikalarının tüm birimlerde tartışılması ve belirlenmesi, parti kadrolarının en demokratik yöntemlerle seçilmesi, temsilciler eliyle parti politikalarının günlük hayata uyarlanması şekliyle olur. Günlük politikaların bile en alt birimlerde karara bağlanması düşüncesi ancak partiyi çalışamaz hale getirir, yapıyı hantallaştırır. Parti politikalarını uygulama kararı alan çeşitli kademelerdeki temsilcilerini seçme yetki ve görevleri parti örgütüne aittir. İşte bu mekanizmaların en demokratik yöntemlerle işlemesine çalışılmalıdır.

Bir diğer konu da ara karar organlarına karşı olma mantığıyla il örgütlenmesine, il yönetimlerine ve karar alma yetkilerine karşı çıkma anlayışı. Yine geçmişe tepki üzerine geliştirilen, ülkemiz şartlarına uygun bir parti derken tam tersi bir anlayışla idari yapıya ve pratiğe ters düşen bir yapılanma. İdari yapı nedeniyle il'ler, siyasi, sosyal, ekonomik bir bütünlük içermekte. Bu potansiyeli küçük parçalara bölme anlayışı akılcı da değil üstelik. İzleyebildiğim kadarıyla bu anlayış daha çok İstanbul'da geçerli. İlçe inisiyatiflerinin merkezle direkt ilişkide olması, bir ara karar mercileri olan il yönetimlerinin olmaması, ilçelerin karar sahibi olmaları öneriliyor. Ama ilçelerin içiçeliği ve İstanbul'un güçlü potansiyeli göz ardı ediliyor. Örneğin, bir çok insanımız kendi ilçesinde değil, diğer ilçelerde çalışıyor. Günün önemli bir kısmını diğer inisiyatifle beraber geçiriyor. İstanbul örgütünü, ilçe birimlerini bütünleştirecek, koordine edecek ve potansiyeli güçlü bir şekilde aktif hale getirecek bir il örgütlenmesi zorunludur. Zaten son yaşadığımız pratiklerle de bu görülmüştür. Ayrıca yasal bir parti örgütlenmesi, il örgütlenmesini bize zorunlu kılmıştır. Tercihimizde yasal bir örgütlenme olmalıdır. Bize kalan, parti iç örgütlenmesindeki mekanizmaların en demokratik yöntemlerle çalıştırılabilmesini formüle etmektir. Yani kısaca, amacımız parti kurmak olmalıdır. Bunları tartışalım. ■

Erol Kızılelma

TEKTAŞ AĞAOĞLU

İNSANIN TÜKETİLMESİ

Sınıfsız, sömürüsüz bir topluma ulaşma hedefini önümüze koymuş olmamız, bizatihi, insanın tüketilmesine itirazımızın somutlanması, ayağını yere basmasıdır.

Sağcı, solcu, ortayolcu herkesin üzerinde birleştiği bir ortak gözlem var: Ülkede yozluk almış başını gidiyor. İnsanlararası ilişkilerden sanata, eğlence biçimlerine, hukuk nosyonundan ve siyaset pratiğinden kişisel ahlâk ve namus kavramına, sorumluluk anlayışına kadar, vb. her şeyde bir gevşeme, kağşama, çürüme gözleniyor. Çürümeyen, ya da daha doğrusu, **çürütülmeyen** hiç bir değer kalmadı gibi. Evet, **çürütülmeyen!** Böyle dersek, neden / sonuç ilişkisi daha görüş açıcı bir perspektifte irdelenebilir sanıyorum.

Değerlerde erozyon -fiilen, **insanın** erozyonu, tüketilmesi- toplumun dokusuna, kılcal damarlarına yukardan aşağı sirayet ediyor. Aşılanıyor âdeta. Köşeyi dönmenin en aranılır erdem sayıldığı ortama durup dururken gelinmedi. 12 Eylül 1980 - 12 Eylül 1990 arasını hep birlikte yaşadık...

Böyle bir ortamda her koyun kendi bacağından asılır da, nasıl asılır? Gemisini kurtaran kaptan hangi limana kapağı atar? Taşın altına giden gider de üstte kalanlar kimlerdir ya da kimlerindir? Devlet katında anarşi -anarşinin en despotik türü- icraatın içinde de, dışında da olmazları olurlaştırdıkça toplumun aşağıdan yukarı bütün kesimlerinde alışılageldik değerlerin şirazeden çıkmasını "çağa uyum" sağlamakla özdeş görenler kimler hesabına "düşünüyor"lar?

Dün meteliğe kurşun atmaktan bugün milyarlarla oynamaya giden yol -bilinen menzillerden geçilerek- kısaldıkça yükte (sorumlulukta) ağır, bahada (ödüllendirilmekte) hafif ahlâkî değerler tedavülden kalkacaktır. Dünkü azılı faşistin bugünün ateşli liberali olarak ün salmasını hazmedemeyenler, solculuk şanından yanına varılmayan sanatçı / kültürcü takımının ulûfe peşinde koşmasını yadırgayanlar sayıca azalacaktır. Siyasette ve devlet yönetiminde en yapılmayacak işlerin her gün kör kör parmağım gözüne tekrarlanması, keyfiliğin sıradanlaşması her geçen gün biraz daha olağan karşılanacaktır. İlâh...

Süreç iki yönlü işliyor. Sonuç ve neden sık sık yer değiştiriyor. Yumurta mı, tavuk mu derken, bakıyoruz, toplum hayatında ya da, daha önemlisi, bir insanın, kişinin, bireyin kendi vicdan muhasebesinde olabilecek ve olamayacak şeylerin ıskalası beş on basamak birden düşüş kaydetmiş. Buraya vardıktan sonra artık olmayacak şey yoktur. Yoktur da, oraya çoktan vardık, geçiyoruz sanırım. Bu da olamaz artık diyebileceğimiz hiç bir şeyin kalmadığını nicedir hep gördük yaşadık. Bu gidişle daha da görüp yaşayacağımız anlaşılıyor.

Ama biz bu olguyu tespitle yetinemeyiz.

Tespit ettikten sonra muttasıl yakınma konusu yapmakla da yetinemeyiz.

Toplumsal ve bireysel yozlaşma, insanın tüketilmesi, sosyalistlerin birlik partisinin Marksist kimliği ile kısa ve uzun vaadeli işlevi doğrultusunda bugünden ele almak zorunda olduğu başlıca sorunlardan biriyse eğer, sorunun ele alınacağı esas zemini açık seçik, net belirlememiz gerekiyor. Aksi halde sorunun özüyle uğraşacak yerde gölgeleriyle boğuşur dururuz.

Kokusu kendine insanım diyen herkesin burnunun direğini kıran yeni değerler ıskalası herşeyden önce evrensel kapitalizmin çağımıza vurduğu damganın Türkiye koşullarındaki sûretidir; sonra da, ülke insanlarının çıkarlarına, özgürlüğüne, mutluluğuna, geleceğine dışardan ve içerden tasallutu sürdürmenin meşrûiyet gerekçesidir. Geçmişi, bugünü ve geleceği ile dış dinamiklerin uydusu, bağımlı gelişmenin tüm ârazıyla yüklü Türkiye kapitalizmi toplumda maddî dirençleri zorbalıkla dağıtırken manevî dirençleri de çökertiyor. Dikkatli bakın, göreceksiniz: Yozluk ârazının tümü sermayenin hâkimiyetinin ve tahakküm tutkusunun gölgesini taşıyor. Onun için, diyorum, bu sorun toplumda sınıf mücadelesi süreçlerinden soyutlanarak ele alınabilecek bir sorun değildir. Siyasî hareket olarak bizim de gündemimizi sürekli işgal edecektir. Yığınların çalışma ve yaşama koşullarının iyileştirilmesi, demokratik hak ve özgürlüklerin eksiksiz kazanılması, hukuka, insan haklarına saygının yerleştirilmesi, yönetimde halk iradesinin geçerliliğinin sağlanması, vb., vb. için vereceğimiz kavga, toplumda ve bireyde çürümeyi, kokuşmayı her an, her yerde üreten ve besleyen **kapitalist gerçekliğin** ta kendisiyle doğrudan kavga demektir: Sermaye güçlerinin politik / toplumsal iktidar mevzilerini geriletmeyi hedeflediği ve bunu yapabildiği ölçüde başarılı olabilir. Bir başka deyişle, kapitalizme itirazın maddî, toplumsal, ahlâkî gerekçeleri siyasî mücadelenin belirleyici nirengi noktaları olmak **durumundadır.** Kapitalist değerlerin (en evrensel düzlemde) ahlâkî meşrûiyetinin sorgulanıp aşılması hedeflenmeksizin siyasî mücadelede kalıcı kazanımlar elde edilemez, ne de toplumun sosyal dokusunda, bireyin kişisel vicdanında yaratılan, her ne bahasına olursa olsun sürdürülmek istenen tahribatı önlemenin yolu bulunabilir.

Bizim sınıfsız, sömürüsüz bir topluma ulaşma hedefini önümüze koymuş olmamız, bizatihi, insanın tüketilmesine itirazımızın somutlanması, ayağını yere basmasıdır diyorum. Öyleyse sınıfsız, sömürüsüz toplum **projemizin** gerçekleşmesi geleceğin bir sorunu da olsa, o doğrultuda mücadelenin hedefleri ve kendisi hemen bugünün gündemindedir. ■

ŞİŞLİ'DE KANUNSUZ BASKI

Günlerden 9 Ağustos 1990 Perşembe Saat: 20.45.

İstanbul'un Şişli ilçesinde İşçi Gündemi Bürosu'nda Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişimi alışılmış sohbet toplantılarından birisini daha yapıyor. Masanın başında Gazeteci - Yazar ve SBP Yürütme Kurulu üyesi Oral Çalışlar oturuyor. Toplantı bir sohbet havasında sürüyor. Çalışlar, sohbete katılanların sorduğu soruları yanıtlıyor. Sohbet, zaten ha sona erdi, ha erecek... İşte tam bu sırada, içeriye tıpkı 12 Eylül ilk operasyonlarını hatırlatır bir biçimde polisler dalıyor, ellerinde otomatik tüfekler, akrepler... Polislerin kimi sivil giyimli kimi resmi. "Kimse yerinden kımıldamasın. Kimliklerinizi çıkarın" diyorlar.

Polisler ne bir açıklama yapıyor, ne de arama izni gösteriyorlar. Ve başlıyorlar her yeri didik didik etmeye. Duvarlardaki duyuru ve resimleri, kütüphanedeki kitapları allak bullak ediyor, ne bulursa bir torbaya doldurup dışarıdaki arabalarına taşıyorlar. Sonra orada bulunan herkesi, yani onbir kadın, üç çocuk ve otuzsekiz erkeği Şişli Karakoluna götürüyorlar. 53 kişi o gece marşlar türkülerle Şişli Karakolunda sabahlıyor. Çocuklar da dahil. Onlar sabahleyin bırakılıyorlar ve büyükler Gayrettepe'ye Siyasi Şube'ye götürülüyor.

Yine 12 Eylül'ün ilk günlerini hatırlatan bir uygulama ile karşı karşıyalar. Elli kişinin yüzü duvara dönük. "Duvarla insanların burnu arasında beş cm'lik bir aralık kalacak. Parmakların ucu duvara değecek." Arkaya dönmek yok. Birbiri ile konuşmak yasak. Yere çökmek yasak. Yana dönmek yasak. Sorgu başlıyor. Aralarında üç avukat arkadaş var. Polise ifade vermeyeceklerini söylüyorlar ve savcılığa götürülüyorlar. Sorgu üçer beşer kişilik gruplar halinde sürdürülüyor.

Ne oluyorsa işte bu arada oluyor. Hülya arkadaş sorgudan dönerken bağırmaya başlıyor. "Sen utanmıyor musun! Yaptığınız ayıptır, yasa dışıdır." Polis onu bir odaya kapatıyor. Kapalı odadan vuruş ve haykırışlar aynı anda duyuluyor. Kadınlar daha sonra kapı altından alınıp bir odaya dolduruluyorlar. Bir tanesi hariç, Saadet arkadaş. O sorgudan inmiş, onu ayrı bir yere koymayı düşünüyor olmalılar. Duvara dayalı ayakta bekleyenlerin arkasından gidiyor. Bu

Sayın Yıldırım Akbulut
Başbakan

Sayın Abdulkadir Aksu
İçişleri Bakanı
ANKARA

9 Ağustos 1990 günü İstanbul'da Şişli İşçi Gündemi Gazetesi bürosunda, Sosyalistlerin Birlik Partisi girişimi çerçevesinde parti kurulmasına ilişkin görüşmelerde bulunan 50 arkadaşımız polislerce kapılar kırılarak topluca gözaltına alınmışlardır.

Bir partinin kuruluş çalışmaları için biraraya gelenleri gözaltına almak, hukuk dışılığın, keyfiliğin de ötesinde totaliter bir rejimin davranışı olabilir.

Sorumlular hakkında gerekli işlemlerin yapılmasını, şu anda Türkiye'nin her yerinde yapılmakta olan ve sürdürmekte kararlı olduğumuz parti kuruluş toplantılarımıza bu tür baskıların olmaması için gerekli önlemlerin alınmasını istiyor, yapılan uygulamayı kınıyor, gözaltına alınanların derhal salıverilmesini istiyoruz.

Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişimi Yürütme Kurulu Adına: Ekin Dikmen / İçel M.Vekili, Hüsnü Okçuoğlu / İstanbul M.Vekili, Kemal Anadol / İzmir M.Vekili , Kamil Ateşoğulları / Ankara M.Vekili.

BASIN AÇIKLAMASI

Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişimi Koordinasyon Kurulu üyesi ORAL ÇALIŞLAR ve üç avukatın da içlerinde bulunduğu 43 kişi "izinsiz toplantı" yaptıkları iddiasıyla polis tarafından Birinci Şubede gözaltına alındılar.

15 Nisan 1990 tarihinden itibaren Türkiye kamuoyunun gelişimini yakından izlediği SBP ilk hazırlık kurultayını Haziran ayında yapmıştı. Bu kurultayın belirlediği program doğrultusunda yürütülen çalışmalar bugün Parti Program ve Tüzüğünün hazırlanması noktasına gelmiştir.

Anayasanın yurttaşlara tanıdığı hak ve özgürlükler çerçevesinde hazırlık çalışmalarını yürüten SBP, bu çalışmanın içinde yer alan insanlarla kendi içinde toplantılar düzenlemekte, partiye ilişkin bütün meseleleri tartışmaktadır.

Böyle bir anayasal hakkı kullanmak üzere 9 Ağustos 1990 günü yapılmak istenen ve yalnızca SBP çalışmalarına katılanlara açık olan toplantı polis tarafından basılmış ve arkadaşlarımız anayasanın açık hükmüne rağmen gözaltına alınmıştır.

Parti kurmak ve bunun gerektirdiği faaliyetleri yürütmek hiçbir makamın iznine tabi değildir. Bu bakımdan arkadaşlarımızı gözaltında tutmaya devam eden İstanbul Polisi açıkça anayasayı ve siyasi partiler yasasını çiğnemektedir.

Arkadaşlarımız derhal serbest bırakılmalı, insan ve yurttaşlık haklarımızın ayaklar altına alınmasına son verilmelidir.

SBP Girişim Yürütme Kurulu Başkanı Haluk Gerger

arada onu götüren polis küfür etmeye ve vurmaya başlıyor, sinirler iyice geriliyor. Canhıraş feryat ve vuruş sesleri geliyor. Gözaltındakiler durumu topluca protesto ediyor. Karşı duruyor. Dayak da duruyor, ek kuvvet çağrılıyor. Herkes üçer beşer hücrelere dolduruluyor.

Günlerden 11 Ağustos 1990 Cumartesi.

46 kişi ani bir telefonla hücrelerden alınıyor ve yeniden kapı altına indiriliyor. Yine Şişli karakoluna gönderiliyorlar. Herkesin kanısı hemen hemen aynı: "Herhalde mahkemeye çıkarılacağız." Dışarıda 46 kişinin yakınları. Anneler, babalar, kardeşler, eşler ve arkadaşlar. Sayıları durmadan artıyor. Polisin "dağılmazsanız içerdekileri bırakmam" tehdidine kimse pabuç bırakmıyor. "Savcılıktan evraklar gelecek ve sizi bırakacağız", böyle söyleniyor. Sonunda polis bir karara varıyor. Üç kişiyi savcıya çıkaracaklar. Gazete bürosunun çaycısı Şeref Kaya. Diğerleri Oral Çalışlar ve Selçuk Çalhan. Savcılık Oral ve Selçuk arkadaşları serbest bırakıyor. Diğerleri de 18.00 sularında salıveriliyor.

Aynı akşam serbest bırakılanlar ve konuklarla birlikte yine Şişli İşçi Gündemi Gazetesi bürosunda milletvekilleri Hüsnü Okçuoğlu ve Kamil Ateşoğulları bir sohbet düzenliyorlar. Basına demeç veriyorlar. Sohbet toplantısında büro hiçbir şey olmamış gibi hınca hınç dolu. Herkeste moral yüksek.

Pazartesi günü vücudunda darp izi bulunan arkadaşlar doktor raporu alıyorlar. Bu raporlarla birlikte salı günü basın toplantısındalar. Böylece bir kere daha "gözaltında işkence" kanıtlanıyor. Toplantıda profesör Gencay Gürsoy, batı demokrasilerinde çok yerinde olarak küfür ve rencide edici sözlerin yarattığı zararlar için de rapor verildiğini belirtiyor. Türkiye "demokrasisinde" ise kum torbalarıyla ezilip parçalanan ciğerler için bile "görünürde darp izi bulunmuyor" gerekçesiyle rapor almak mümkün değil.

Basın toplantısını Sosyalistlerin Birlik Partisi Yürütme Kurulu üyesi Atilla Aytemur şöyle noktalıyor:

"Bu olayın üstüne gideceğiz. Bizi bu tür uygulamalarla karşı karşıya bırakanları mahkemeye vereceğiz. İşin peşini bırakmayacağız. Ne baskı, ne yasa dışı davranış, ne de işkence bizi yolumuzdan alıkoyamaz. Sosyalistlerin birliğini mutlaka gerçekleştireceğiz.

Birlik partisini mutlaka gerçekleştireceğiz." ■

İKTİDAR VE POLİS OYALANMADAN TURAN DURSUN'UN KATİLLERİNİ BULMALIDIR!

Yüzyıl dergisi yazarlarından Turan Dursun'un şeriat yanlısı karanlık mihrakların yönlendirdiği caniler tarafından öldürülmesini şiddetle kınıyoruz.

12 Eylül 1980 darbesinden bu yana iktidarların şemsiyesi altında günbegün semiren ve giderek toplum hayatımızın her alanına nüfuz etmeye çalışan ortaçağ gericiliği hedefine ulaşmak için bir zamandan beri yürüttüğü cinayet furyasına bir yenisini daha eklemiştir.

Çağdaş ve aydınlık düşünceli bilim adamımız Prof. Muammer Aksoy ve özgür düşüncenin değerli kalemi gazeteci Çetin Emeç'in henüz kanları kurumadan, Turan Dursun da öldürülmüş ve bu yolla basınımız, düşünen insanlarımız ve bir bütün olarak halkımız sindirilmek istenmiştir.

İktidar ve polis bu olayları sıradan asayiş olayları düzeyine indiremez ve vehametini gözlerden saklayamaz. O çevrelere yönelik seçim ve başka çıkar hesaplarıyla, Türkiye'nin geleceği karanlığa terkedilemez.

Güçlü bir özgürlük ve aydınlanma bilincine sahip olan Türkiye'nin basını, aydınları, işçi sınıfı ve emekçi halkı, geleceğimizin umudu mücadeleci gençliğimiz, şeriatçı gericilikten beslenen bu saldırıları şimdiye kadar göğüslemiş ve bundan sonra da göğüsleyecek ve altedecektir.

DÜŞÜNCE KATİLLERİ bulunmalı, hesap sorulmalı ve onları kullananlar yargılanmalıdır.

DÜŞÜNCE ÖZGÜRLÜĞÜ zincirlerinden kurtulmalı, Bağımsız, Özgür ve Demokratik Türkiye' nin gerçekleşmesi için halkın bütün güçleri birleşmelidir. ■

SBP Girişimi
Yürütme Kurulu Adına
Atilla Aytemur

Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişimi Milliyet'e saldırıyı kınadı

Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişimi sözcülerinden Aziz Kaya, Milliyet gazetesinin silahlı, sopalı zorbalarca tahrip edilmesini, Muhasebe Müdürünün yaralanmasını basın özürlüğüne indirilmiş yeni bir darbe, yurdumuzda kol gezen zorbalığın yeni bir tırmanışı olarak niteledi.
Gazeteci Turan Dursun'un katlinin hemen ardından ortaya çıkan bu saldırının cesaret aldığı ortamın iktidar tarafından yaratıldığını ifade eden Kaya, verdiği demeçte "hukuk dışılığın, keyfiliğin, basına ve basın özgürlüğüne iktidardan gelen saldırıların, sansür-sürgün kararnamelerinin oluşturduğu ortamın yurdumuzu orman kanunlarının geçerli olduğu bir duruma getirdiği"ni söyledi.

Aziz Kaya Milliyet çalışanlarına ve tüm basın ailesine Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişiminin dayanışma duygularını iletti. ■

GİRİŞİMCİLERDEN

Yerel girişimlerden / girişçimcilerden ulaşan mektuplar, haberler, yorum ve değerlendirme yazıları bu sayfalarımızda yer alacak. Sayfalarımızın sınırlılığından dolayı bu mektup ve yazılara özetle yer verebiliyoruz.

OLUMSUZLUKLARI AŞALIM

"...Önümüzdeki zamanı hovardaca harcama gibi bir lükse sahip değiliz. Sürece destek veren bütün arkadaşların aynı sorumluluğu hissetmeleri, aynı duyarlılığı duymaları gerekir. Bu sürecin başarısı buna bağlıdır ve hatta biricik güvencesi de budur. Bu durumun özellikle altını çizmemin birkaç nedeni var. Gerek kendi yerel girişimimizde, gerekse tatil nedeniyle gittiğim başka şehirlerde gördüğüm başka çalışmalarda gözlemlediğim bazı olumsuzluklara dikkat çekmek istiyorum. Birçoğumuzun hedefimizin önemini yeterince kavrayamadığını düşünüyorum; hemen herkes bu dönemde birliğin karşılıklı iyi niyet ve güven temelinde boy atacağını söyler durur, ama birçok olayda insanların iyi niyetli olmadıklarını ve hala birbirlerine yeteri kadar güvenmediklerini görmek mümkün. Geçmişten gelen ve bunca olumlu çabaya rağmen hala süregelen güvensizlik, ileriye doğru yol almamızın önünde en önemli engeldir. Elbette yalnızca kendi gruplarımızın çıkarlarını koruyan bir içgüdüyle herkesten her şeyden kuşkulanan bir ruh halini kısa sürede terketmek zordur. Ancak yeni dönemde "yeninin" anlamını en iyi şekilde kavramak ve bu yolda hızla evrimleşmek zorunluluğumuz vardır. Bugüne kadar gözümüz gibi koruduğumuz, etimiz ve kemiğimizle oluşturduğumuz kendi yapılanmalarımıza halel geleceği endişesinden uzaklaşarak bize çok daha yeni ve güçlü bir örgütü sunacak olan kendi ileri çabamıza kendimiz fren olmaktan kurtulmamız gerekir. Bu nedenle kendimizi yeniden ve en etkili bir biçimde sorgulamamız gerektiğine inanıyorum.

Bir başka olumsuzluk ise özellikle yerel girişim toplantılarında yine eski kötü bir alışkanlık olduğuna inandığım doğruları yalnızca kendi tekelinde görme ve başkalarının doğrularını kabul etmeme veya kabul etmeyi fedakarlık sayma tavrıdır. Bu tavrın da iş yapmayı güçleştirdiğini düşünüyorum.

Yine önemli bir diğer olumsuzluk ise, gerek düşünce üretmede, gerekse pratik faaliyetlerde eskiden olduğu gibi edilgen kalma, hem düşünce üretimini hem de pratik faaliyetleri birkaç kişiye bırakmadır. Son olarak SBP adına önemli bir olumsuzluk olarak niteleyeceğim konu ise SBP çalışmalarının zaman zaman siyasi çalışma içerisinde ikincil hatta üçüncül önemde görülmesidir. Yeni ve daha güçlü bir parti kurulmadan eski yapılanmaların kendi varlıklarını korumaları kendilerini geliştirmeleri ve yine kendi adlarına yaşama müdahale etmeleri daha önce zaten kabul görmüştü. Ancak bu böyle diye SBP süreci önemini yitirmemelidir. Bu süreçteki herkes bu süreci birincil önemde görmek ve önem derecesinde çaba sarfetmek zorunda olmalıdır. Burada aklıma gelen bir başka nokta da, yine zaman zaman rastladığımız temeli eskiye dayanan kişisel sürtüşmelerin bu süreçte devam ettirilmesi eğilimleridir. Bu tür eğilimlerin de sürece zarar vereceği inancındayım.

Yukarıda sözünü ettiğim konularda kendimizi bir kez daha gözden geçirerek bu tür olumsuzluklardan hızla sıyrılarak partileşme sürecimize azami katkıyı yapmamızı diliyorum."

Zekeriya Elmastaş
İzmit

MERKEZ "ŞATOSU"...

1.

Partinin öncülük rolünden vazgeçmesi, politika yapmayı, yeniden tanımlaması, "aslına rücu etmesi"dir aslında.

2.

Marksizm'in, tarih sahnesinde yeni yeni vücut bulduğu yıllarda, Engels, bizim şimdi "yeni" olarak nitelediğimiz politik anlayışı, formüle etmişti aslında: "Kitlelerin kurtuluşu kendi eserleri olacaktır."

3.

Çeşitli pratiklerden sonra yeniden "kitle" noktasına döndük. Bu noktada, çok hassas olunması gereken bir konuya değinmek istiyoruz. Öncü parti anlayışının belli bir **Merkez ve Yerel** organ anlayışı vardı. Buna göre, **karar oluşturma süreci** merkez organlarla başlar, merkez organlarda biterdi. Kimse, demokratik merkeziyetçilikle kitleler kararların oluşumuna katılırdı demesin. Katılamadıklarını biliyoruz. Teoıik olarak da, pratik olarak da bu noktanın çok açık olduğunu düşünüyoruz.

4.

Öncü parti anlayışının **merkez-yerel** ilişkileri, bütün kararları "**öncü**"lere bırakırdı. Oysa şimdi biz, **kitlelerin bilfiil karar oluşturma süreçlerine** katılmasını istiyoruz.

Peki, bu nasıl olacak? Eski merkez-yerel organlarla böyle bir işleyiş kurulamaz. Eğer merkez-yerel organlarda ve ilişkilerinde bir değişiklik yapılmazsa, Kafka'nın Şato romanını yeniden ve bir kere daha yazmaktan başka bir şey yapamayız, istesek de istemesek de!

5.

Şöyle söyleyelim: Eskiden en önemli iki karar organı, Genel Yönetim Kurulu (GYK) ve Merkez Yürütme Kurulu (MYK) idi. GYK, MYK ile üç ayda bir toplanır, Kongre kararları ışığında politik kararlar alır, MYK bu kararları yürürlüğe koyardı. Şimdi bizim istediğimiz, böyle yerel organları dışarda bırakan bir **karar oluşturma süreci** değil.

6.

Önerimiz şu: **GYK'yı devreden çıkaralım.** Kongre böyle bir organ seçmesin. MYK, üç ayda bir yaptığı toplantılarını "İLLER KOORDİNASYONU" ile yapsın. GYK ile aldığı kararları "İLLER KOORDİNASYONU" ile alsın.

Böylece, yerel organlar genel politikanın oluşturulması sürecinde daha geniş ve daha etkili olarak yer alacaklardır. Sadece yerel politikalarla sınırlı kalmayacaklardır.

7.

Herkesi, **karar oluşturma süreçlerine** yerel organların bilfiil katılması sorunu üzerine, tekrar tekrar düşünmeye ve öneri getirmeye çağırıyoruz.

8.

Parti, ancak o zaman merkez organların "Şato"su olmaktan çıkıp, kitlelerin "sosyalist evi" haline gelecektir.

Serpil Aslan
Süleyman Bulut
İstanbul

ORTAK KİMLİĞİ ÖRMEK

Değerli Arkadaşlar,

F.Almanya Koordinasyon bürosu üyeleri olarak 21 Temmuz tarihli Hazırlık Kurulu toplantısı (...) üzerine görüşlerimizi bildirmek istiyoruz. Düşüncelerimizi iki ana başlık altında toplamaya çalışacağız.

1. Kurullara yönelik olarak yapılan seçim

Program-Tüzük Komisyonları ile Koordinasyon Kurulu'na seçilmesi öngörülen kişilerin Hazırlık Kurultayı'nda Hazırlık Kurulu'na isimlerini yazdıranlarla sınırlı tutulmaması gerekirdi inancındayız. Niçin?

Bilindiği üzere girişimimiz daha başlangıç adımından itibaren yerel iniyasitiflere dayanacağını ifade ederek, geçmiş örgütlenmelerden farkını ortaya koymuştu. Geçmişin güçlü merkeziyetçi yapıları yerine desantralize, özerk davranabilme yeteneğindeki farklı birimlerin oluşturacağı canlı bir sosyal temele oturmayı hedef edinen, önemlisi geçmiş örgütlenmelerin aksine, her şeyi tekelinde tutma isteğinden arınmış, bu yolla kendi dışıyla ilişki kurmanın yeni bir örneğini sergilemeyi önüne koymuş bir örgüt isteğinin genel kabul gördüğünü düşünüyoruz. Yeni girişimin bu aşamaya kadarki pratiği de bunu doğruluyor.

Ne ki, Program-Tüzük ve Koordinasyon Kurulu'na yönelik olarak yapılan seçimlerde kabul edilen **yöntem** yukarıda ayrıntılarına girmeyi gereksiz gördüğümüz düşünceler ve bu aşamaya kadarki pratiğimizle bir çelişki arzetmektedir. Örneğin yapılan Basın Açıklamasında isabetle vurgulanan ve her alanda yaratıcılıkla uygulamamız gerektiğini düşündüğümüz "...yalnızca bu girişimi başlatanlarla yetinilmeyip, birlik partisiyle organik bir bağlantı içinde olmayan bütün çevre ve kişilerin katkılarının sağlanması" belirlemesiyle, yapılan seçimlerde toplantıya katılmayanların (adını Hazırlık Kurultayı'nda kaydettirmeyenlerin) aday gösterilmemesi tutumunun benimsenmesini bir çelişki olduğu kadar, kendi içinde daralma anlamında darcılık ve dışa açılmanın, genişlemenin daha başlangıçta zedelenmesi olarak değerlendirdiğimizi iletmek istiyoruz. Denecek ki, katkı getirmek için illa kurullara mı girmek gerekir? Böylesi bir sav, kurullara seçilenlerin bileşimiyle birlikte düşünüldüğünde -ki daha sonra değineceğiz- ikna edici değildir.

Hazırlık Kurultayı'nda adını yazdıran 213 kişiden yarısına yakın bir kısmı toplantıya katılmamıştır. Adını yazdıranların azımsanmayacak bir kısmının bile katılmadığı bir toplantıda, dışarıdan kişilerin aday gösterilmesinin reddedilmesi, dolayısıyla sözkonusu kurullara seçilme şanslarının olmaması eksikliğin nedenlerinden bir diğeridir. Kaldı ki 213 kişinin tamamı bile toplantıya katılmış olsaydı, sözkonusu 213 kişi de Hazırlık Kurultayı'nda liste halinde veya tek tek seçilmiş olsalardı -ki Kurultay'ın iradesini yansıtacak böyle bir seçim de yapılmamıştırve kurullara aday gösterilme ve seçilmeyi kendisiyle sınırlı tutma kararı böylelikle bile alınmış olsaydı bu dahi darcı bir tutum olurdu diye düşünüyoruz.

Ayrıca Hazırlık Kurultayı'na katılan, Program-Tüzük çalışmalarına ve yanısıra harekete katkı getirebilecek birçok kişi de inanıyoruz ki tevazu gösterdiği için Hazırlık Kurultayı'nda adını yazdırmamıştır. Dolayısıyla seçim için benimsenen yöntemin sözkonusu kişilerin aktivitelerinden azami oranda yararlanmayı engelleyici olduğu düşüncesindeyiz. Bu tür kişiler elbette seçilmeksizin de katkılarını yaparlar, ama bu katkıları azami oranda almanın en rasyonel yolunun görevi üstlenmek, sorumluluğu almak olduğu herkesin malumudur.

Son olarak, değişik çevrelerin haklı olmayan "bu iş bir yerlerde ve bir kısım insan tarafından kotarılıyor" yollu eleştirisine izlenen yolun malzeme sağladığını düşünüyoruz. Haklı olmayan böylesi bir güvensizliği ortadan kaldırmayı öncelikle bizlerin düşünmesi gerektiği ve buna uygun pratikleri hayata geçirmemizin zorunlu olduğuna işaret etmek istiyoruz.

2. Örgütlü güçlerin sürece ilişkin tutumları:

Biliniyor, Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişimi, daha başlangıç aşamasında, geniş bir sol yelpazeyi kucaklamayı hedefleyerek yola çıkmıştı. Ancak gelinen aşamada özellikle kendilerini "radikal devrimci" diye tanımlayan kesimlerin, sürece, "reformistlerle birlik olmaz" gerekçesiyle olumsuz yaklaşmaları, istenilen ve hedeflenen genişlikte bir birliğin sağlanamamasının nedenlerinden biridir. Dolayısıyla ortaya ancak bugün için birleşebileceklerin bile bir kısmını içinde barındıran bir platform çıkmıştır. Yine bilindiği üzere değişik kesimlerin birlik sürecine katılmamalarının bir diğer sebebi, TBKP'nin sürece ilişkin belirsiz tutumu ve programatik hedefleriyle, geçmişten kaynaklanan ve özünde psikolojik sayılabilecek nedenlere ek olarak, kurulacak partinin TBKP-TSİP birliğini ifade edeceği yolundaki çekincelerdir. Bu ve benzeri gerekçeler kanımızca örgütlü güçlere başta da TBKP'ye çeşitli görevler yüklemektedir. (TSİP'in kendini feshedeceği bilindiğinden ve sürece tekil marksistler olarak katılarak birlik sürecine olumlu bir katkı getirmesi sebebiyle konu dışında tutulduğunu belirtmek istiyoruz.) Solun geniş bir birliğinin yaratılmasını samimiyetle isteyen güçlerden başka türlüsünün beklenemeyeceğini sanıyoruz. Somutta söylediklerimiz ne anlama geliyor?

TSİP ve TBKP gibi örgütlü güçlerin geçmişte yöneticiliklerini yapmış kişilerin yeni partide sembolik oranda görev almaları gerektiğine çeşitli nedenlerden dikkat çekmek istiyoruz. Yukarıda dile getirdiğimiz endişelerden tutun da (bu eleştiri ve endişelerin haklı ya da haksız olması özünde çok önemli de değildir) Aziz Nesin'in Hazırlık Kurultayı'nda yaptığı konuşmaya değin, birçok kişi konuşma ve yazılarında bu dileği ifade etmişlerdir. Ancak Program-Tüzük Komisyonları ile Koordinasyon Kurulu'na yönelik olarak yapılan seçimlerde, yukarıda dile getirdiğimiz ve örgütlü güçlere yönelik genel bir dilek olduğunu düşündüğümüz yaklaşıma ters bir tutum ortaya çıktığını düşünüyoruz. TBKP yöneticisi olarak kamuoyunda bilinen, dahası görüş ve yaklaşımları itibariyle de farklılıkları olmayan birçok arkadaşın kurullara seçilmesini dile getirdiğimiz gerekçeler nedeniyle kaygıyla karşılıyoruz.

Birlik partisi yeni bir parti olmalıdır. Geçmiş örgütlerin toplamı ya da uzantısı olmamalıdır diye düşünmekteyiz. Geçmişin örgütlü güçlerinin de içinde olduğu, ancak asli olarak hiç değilse kuruluş aşamasında, örgütlü güçlerden sayıca çok daha geniş bir yelpazeyi kapsayan bağımsız insanlara öncelik tanındığı bir sürecin yeni ve daha üstün bir sentez yaratabilmemizin yolu olabileceğini düşünüyoruz. Ancak böyle bir tutumla aydınları ve bağımsız sosyalistlerin kabaca söylersek "örgütlü güçlere duydukları güvensizlik"leri ortadan kaldırılabilir. Halbuki, belirttiğimiz üzere TBKP yöneticisi olarak bilinen ve farklı eğilimleri de ifade etmeyen bir çok arkadaşın -sembolik oranları bir kenara bırakınız, oldukça yoğun bir şekilde- kurullara seçilmelerinin, yeni partinin geçmiş örgütlerin toplamı veya uzantısı olmayacağı yolundaki yaklaşımı zedelediğini ifade etmek istiyoruz. Dahası, kurulacak partinin üzerine geçmiş örgütlerin gölgelerinin bile düşmemesi gereği genel bir konsensus düzeyindeyken böyle bir tutumun, yeni parti üzerine TBKP gölgesi düşüreceği yolundaki endişelerimizi de belirtmek istiyoruz.

Denecektir ki "parti tabanı çoğunluğunu TBKP ve TSİP geleğinden gelenler oluşturduğuna göre, bir seçim yapılsaydı yine böyle bir sonuç ortaya çıkardı. Dolayısıyla yapılan seçim tabanın isteğine uygun ve demokratik bir seçimdir."

Bu görüşü isabetli bulmadığımızı da belirtmek istiyoruz. Bir an için tabandaki çoğunluğun TBKP ve TSİP'lilerce oluşturulduğu varsayılsa bile parti yönetim organlarında bu örgütlerden gelen kişilerin çoğunluk oluşturmaları tasvip edilemez, onaylanamaz. Ayrıca "parmak hesabına dayanan" böyle bir tutum demokratik olarak bile addedilemez. Yeni ve geçmişin uzantısı olmayan bir parti hedeflendiğine göre, hiç değilse partinin 1. Kongresine kadar örgütlü güçlerden gelen kişilerin yönetimde çoğunluk oluşturmaları yerine, bağımsız ve genel kabul gören kişilerin böylesi görevlere seçilmelerini teşvik etmek, sürece katılanların geçmiş kimliklerini yeni ve ortak kimlikle değiştirmelerine tahammül göstermek, örgütlü güçlerin samimiyetlerini de ortaya koyabilmeleri, varolan -haklı ya da haksız- önyargıların giderilmesi ve birliğin pekiştirilmesine önemli bir katkı olmaz mı?

F. Almanya girişimi üyeleri olarak 5 ayrı gelenekten gelen ve uyum içinde çalışabilen bizler (TSİP, TBKP, Dev-Yol, TKP-B, SVP) kendi kimliklerimizi yeni ve ortak kimlikle değiştirebileceğimiz bir geleceği bugünden örme yolunda olduğumuzu belirtmek istiyoruz. Dileğimiz, hemen herkesin lafzen belirttiği bu pratiğin, parti yaşamımızın geneline egemen olmasıdır.

Dostça selamlarımızla,

F. Almanya Koordinasyon Bürosu üyeleri
Tayyar Tekin
Haydar Ersöz
Üstün Duymaz
Ali Temel

SEÇİM YAPMAK GEREKLİ MİYDİ?

21 Temmuz 1990 toplantısının sonuçlarını basın açıklaması ve toplantıya katılan temsilcilerimiz vasıtasıyla öğrendik.

Kartal inisiyatifi olarak yaptığımız değerlendirmenin sonuçlarını siz dostlarımıza da aktarmayı görev sayıyoruz. Komisyonlara "seçilen" arkadaşlarımıza yönelik hiçbir sorunumuz olmadığını öncelikle belirtelim. Biz soruna; BİRLİK evet büyük harflerle BİRLİK ve yöntem açısından yaklaşıyoruz. Yaptığımız her işin, ağzımızdan çıkan her sözün; BİRLİĞİMİZE ne kattığına ya da BİRLİKTEN ne götürdüğüne, sadece ona bakıyoruz.

Böyle olunca; 21 Temmuz günü orada sabahtan gece yarılarına kadar süren oylamalara hiçbir anlam veremiyoruz. İçinde yaşadığımız sürecin ihtiyacı bu mudur? Siz dostlarımıza bu soruyu açıkça soruyoruz. Yoksa bugüne kadar olduğu gibi; görevlere gönüllü talep, aday fazla çıkmışsa gönüllü geri almak ve nihayet yine olmuyorsa komisyonları sayı fazladır şudur budur demeden oluşturmak mıdır? HAZİRAN BÜYÜK KURULTAYI aynı yolu izlemedi mi? Sizleri, 212 kişiyi saptarken seçim mi yaptı? İkinci bir yanlışda o gün orada bulunmayanların komisyonlara aday olma haklarının, yine maalesef oylama yöntemiyle önlenmiş olmasıdır.

Arkadaşlar, biz lafı daha fazla uzatmadan Kartal Birlik İnisiyatifi olarak önerilerimize geçmek istiyoruz:

1- Kasım Kurultayına kadar komisyon çalışmalarında oylama değil, ikna yöntemi uygulanmalı. Farklı görüşler tesbit edilmeli, hatta belgelenmeli ve başta biz girişimciler olmak üzere herkes bu konularda sürekli bilgilendirilmelidir.

2- 21 Temmuz'da aday olup da yeterli oy alamadığı gerekçesiyle komisyonlarda yer alamayan arkadaşlarımız eğer istiyorlarsa komisyonlarda görev almalı. Aynı şekilde, o gün orada bulunmayanların da talepleri varsa komisyonlara girmelidirler.

3- Tüzük ve Programımıza katkı yapmak isteyen herkesin düşüncesini bize aktarmasına imkan verelim ve bunu bir deklerasyonla açıkça ilan edelim.

Sonuç olarak yapacağımız iş program ve tüzüğün taslağını çıkarmaktır. Sonsöz KASIM BÜYÜK KURULTAYININDIR.

Sosyalistlerin Birlik Partisi Kartal Girişimcileri

DUYURULAR

Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişimi'-nin 23 Haziran Kurultayı sonrasında Kasım Kurultayı'na kadar yapılacak hazırlıkların merkezi düzeyde koordinasyonuyla görevli kurullar belirlendi. Bu kurullar çalışmalarına ilişkin çeşitli çağrı ve duyurular yaparak, inisiyatiflerde yürütülen program - tüzük tartışmaları ve diğer kuruluş çalışmalarıyla ilgili karşılıklı bilgi alışverişinin, katkıların derinleşmesini, çalışmaların zenginleşmesini öngörüyorlar. Sayfalarımızda bu duyuru ve çağrılara yer veriyoruz.

12 EYLÜL'ÜN 10. YILINDA

Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişimi Koordinasyon ve Yürütme Kurullarının 24-25 Ağustos tarihlerinde yapılan toplantılarında, 12 Eylül 1980 askeri darbesinin 10. yılı nedeniyle bir dizi protesto ve teşhir etkinliği kararlaştırıldı. Yürütme Kurulu Başkanı Haluk Gerger tarafından yerel girişimlere gönderilen açıklamada darbenin ülkemizin geniş kesimlerini uzun yıllardır baskı ve şiddetli bir resmi terör altında ezdiği, toplumsal hayatımızda derin yaralar açtığı ve tamiri zor tahribatlar yaptığı belirtilerek, "bugün 12 Eylül 1980 darbesinin hukuk ve sosyal düzeninin teşhiri ve ortaya koyduğu bütün hukuk uygulamalarının bütün sonuçlarıyla birlikte reddi, geleceğimiz bakımından hayati önemde bir yöneliş olacaktır. Bu nedenle, bölgenizde, bu darbenin baskı ve şiddetine maruz kalmış kişi, çevre, siyasi parti, dernek, sendika ve diğer kurumlarla, olanağınız ölçüsünde, 12 Eylül'ün hukukunun ve düzeninin teşhiri ve reddi etkinlikleri düzenlemenizin yerinde ve yararlı olacağı inancındayız" deniliyor.

Girişim Yürütme Kurulu bu doğrultuda çeşitli etkinlikler de öngördü. Bunlar arasında milletvekili üyelerin kendi ortamlarına uygun olarak düzenleyecekleri etkinlikler, ölenlerin anısına bir anıt yapılması önerisinin ilgili kurumlara götürülmesi, 12 Eylül günü protesto sireni çalınmasının belirlenecek kurumlara önerilmesi, gazetelere muhtevalı bir ilan verilmesi, belirlenecek bir şehirde açıkhava basın toplantısı düzenlemesi, sembolik bazı mezarlar ve ailelerin ziyaret edilmesi, baskıya maruz kalmış kurumların ziyaret edilmesi gibi etkinlikler yer alıyor. ■

YEREL İNİSİYATİFLERLE İLİŞKİLER

15 Nisan 1990'da Kuruçeşme adı ile anılan toplantılarda beliren irade ile başlayan Sosyalistlerin Birlik Partisi'ni oluşturma süreci günümüzde kuruluş için somut adımların atılması aşamasına gelmiş bulunmaktadır. Kasım ayında yapılacak olan "Kuruluş Kurultayı"nın istenen sonuçları verebilmesi için inisiyatiflerin olabildiğince yaygınlığının ve iç çeşitliliğinin sağlanması gerekmektedir. Birliğin çerçevesini genişletecek ve alternatif görüşlerin katkısını sağlayacak bir çeşitlilik ile katılımın artmasını sağlayacak bir yaygınlık, program ve tüzüğümüzün daha sağlıklı oluşmasının ilk teminatı olacaktır.

21 Temmuz 1990 günü Kurucular Kurulunca oluşturulan 40 kişilik Koordinasyon Kurulu, 4 Ağustos 1990'da kendi içinde görev bölümü yapmıştır. Bu görev bölümü sonucu oluşan Yerel İnisiyatiflerle İletişim ve Örgütlenme Sekreteryasınca, 15 Nisan çağrısına uygun örgütlenmenin geliştirilmesi amacıyla, öncelikle sağlıklı bilgilenmenin sağlanabilmesi için aşağıdaki soruların il inisiyatiflerince yanıtlanması gerekli görülmüştür:

1- İlinizde ilçelerin kaçında inisiyatif oluşturulmuştur?

2- Diğer ilçelerdeki inisiyatiflerin tamamlanması için en son hangi tarih hedeflenmiştir?

3- Oluşturulacak diğer inisiyatifler için merkezi olarak yapılması gereken katkılar neler olabilir?

4- İlçe inisiyatiflerinin katılımıyla, ilinizdeki inisiyatiflerinize bir güç oluşturmasını sağlayacak bir "İl İnisiyatifi" veya "İl Koordinasyonu" oluşmuş mudur?

5- Oluşturulmuş bulunan il ve ilçe inisiyatiflerinin adres, telefon ve temsilcilerinin adları nelerdir?

6- Her inisiyatife, üye sayısı kadar ödemeli olarak bülten gönderileceğinden, esas alınacak üye sayısı nedir?

Bu soruların ve ayrıca yollanan formların yanıtlanarak "Erol KIZILELMA, Nuruosmaniye Cad. No:5/3 Cağaloğlu - İST." adresine gönderilmesini rica ederiz. ■

Yerel İnisiyatiflerle İlişkiler ve Örgütlenme Sekreteryası

Sosyalistlerin Birlik Partisi Giresun Girişimcilerinden

SUAT TOPÇU

arkadaşımızı bir trafik kazası sonucunda yitirdik. Ailesinin, dostlarının ve Türkiye'nin dört bir yanındaki Sosyalist Birlik Girişimcilerinin başı sağolsun.

PROGRAM ÇALIŞMALARI İÇİN KİMİ SORULAR

Değerli Arkadaşlar,

Kurultay'ca belirlenen Hazırlık Kurulu'nun 21 Temmuz 1990'da seçtiği Program Komisyonu 4 Ağustos 1990 Pazar günü çalışmalarına başladı. Komisyon, Kasım ayında yapılacak Kuruluş Kurultayı'na sunulmak üzere yasal, Marksist olmayanlara da açık Marksist parti için bir "Program Taslağı" hazırlamakla yükümlüdür.

Bu partide biraraya gelmek isteyenlerin genel çizgileriyle üzerinde birleşebilecekleri bir program nasıl olmalıdır? Yarın böyle bir partiye katılmak isteyebilecek en geniş çevrelerin bütünüyle katılmasalar bile benimseyebilecekleri bir programın ana çizgileri neler olmalıdır? Komisyon üyelerinin, bu ana sorularda yanıta yaklaşabilmek için gerekli gördükleri alt soruları biraraya getirerek sizlere sunuyoruz. Yerel girişimlerdeki tek tek arkadaşlardan, bilimciler ve uzmanlardan alınacak ilk görüşler, kamuoyunun tartışmasına sunulacak bir program taslağı hazırlamada yol gösterici olacaktır.

Bu nedenle, aşağıdaki soruların yanıtlarını ve düşüncelerinizi Komisyon Sekreterliği'ne (Adres: Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişimi PROGRAM KOMİSYONU SEKRETERLİĞİ Mithatpaşa Cad. No. 54/5 YENİŞEHİR - ANKARA) ulaştırmanızı rica ediyoruz.

Ekteki soruların tümüne ya da gerekli bulunanlarına yanıt verilebileceği gibi, kuşkusuz başka sorular da ortaya konularak yanıtlanabilir. Bunlar Komisyon çalışmalarında aydınlatıcı olacaktır. Değerli katkılarınız için şimdiden teşekkürü borç biliyoruz.

Saygılarımızla.

Program Komisyonu

NOT:

1- Yerel inisiyatiflerde bu metnin çoğaltılarak görüşlerini iletmek isteyen tüm arkadaşlara verilmesi,

2- Görüşlerin mümkün olduğu kadar metindeki ana başlıklarda toplanmasını ve özlü bir biçimde iletilmesi,

3- Soruları yanıtlayanların yazışma adreslerini ve telefonların iletmeleri,

ricasıyla.

I. partinin kimliği

I.1. Partinin Kimliği nasıl tanımlanmalıdır? kendimizi sosyalist, Marksist, komünist olarak adlandırıyoruz. Geleneksel işçi hareketinin sosyal demokratlardan farklı olan devrimci kanadını ifade eden bu kavramlar günümüzde nasıl bir içerik taşımalıdır?

I.2. Program sosyaldemokrasiden farkımızı nasıl temellendirecek? Bu farkı, geleneksel ayrılıklar (II. ve III. Enternasyonal arasındaki) ya da gelecekteki ayrılıklar (devrim karşısında tutum, kapitalizmden sosyalizme geçişte farklılıklar) üzerinde mi temellendirecektir? Yoksa, bugünkü aşamadaki farklılıklara mı dikkat çekecek, bugünkü görevlere yaklaşımdaki farklılıkların mı altını çizecektir? Ayrı olduğumuz yanlarla birlikte, ortak olduğumuz yanları da belirtecek miyiz?

I.3. Sosyalizme barışçı geçişin koşullarının oluşturulmasının, güncel aşamada, kapitalizmin demokratik bir çerçeve içinde gelişmesinin sağlanması, devlet aygıtının demokratik bir aygıt gibi işlemeye zorlanması demek olduğu görüşünden hareketle, parti, sosyalizme barışçı geçiş koşullarının oluşturulmasına yönelik bir parti olarak tanımlanabilir mi?

I.4. Parti, işçi ve emekçi sınıfın partisi olarak, aynı zamanda yeşil hareketin, kadın hareketinin, Kürt ulusal hareketinin, insan hakları hareketinin vb. sınıflar üstü geniş demokratik hareketlerin görevlerini de üstlenecek, bu hareketleri temsil etmeye çalışacak mıdır? "Hareketlerin partisi" olmaya yönelecek midir? Yoksa parti; işçi, çevre, kadın, insan hakları ve Kürt sorunu üstüne politik çözüm önerilerini dile getirmekle, kendini bu hareketlerle eşit haklı görmekle, onlarla karşılıklı etkileşim içinde olmakla mı yetinecektir?

I.5. Ekonomik ilişkiler alanında topluma sunulacak projenin ana hatlarıyla hâlihazır çerçeveyi aşan hedefleri içermesi Marksistler için bir kimlik sorunu mudur? Öyleyse, bu çerçevenin dışına çıkma eğilimini besleyen maddi zeminde anti-emperyalist taleplerin yeri nedir? Anti-emperyalist bir tavır ortaya konulmadıkça "dünya ekonomisi ile entegrasyonu" savunmanın, bunu bir kader kabul etmenin halen siyasi iktidarın yaptığından ya da mevcut muhalefet partilerinin başa geçtiklerinde yapacaklarından bir farkı olabilecek midir?

I.6. Programda, birlik partisinin Türkiye Marksist hareketi ve onun çeşitli örgütlenmeleriyle tarihsel bağı nasıl kurulacak? Bu hareketin bütün örgütlenmelerinin mirasına sahip çıkacak, kendini bu hareketin 1990'lardaki yeni bir sentezi olarak mı tanımlayacak, yoksa bu tarihten bağımsız yepyeni bir parti profili mi çizecek? Eğer mirasa sahip çıkılacaksa, tarihin olumlu ve olumsuz yanları nasıl ifade edilecek?

I.7. Bu başlık altında ele alınmasında yarar görülen diğer konulardaki düşünceler.

II. programın kapsamı

II.1. Program, esas dikkatini, politik çizgisini, partinin bugün yapacaklarına mı vermelidir? Kendini, daha çok kimlikte belirlenen sosyalist amaca yakınlaşabilmek için bugün yapılması gerekenler konusunda mı yoğunlaştırmalıdır? Yoksa hem bugün hem de gelecekte yapılması gerekenleri ayrı ayrı sıralamalı mıdır?

II.2. Program gerek kavramları gerek ele aldığı konuları genel çizgileriyle mi içermeli, ayrıntılı mı olmalıdır? Örnekler vererek belirtir misiniz?

Kısa vadeli ve ayrıntılı konular için kuruluşu izleyen dönemde bir uygulama programı hazırlanması mı tercih edilmelidir?

II.3. Bu başlık altında ele alınmasında yarar görülen diğer düşünceler.

III. programa ilişkin genel yaklaşım ve strateji

III.1. Programın "büyük projesi", "sosyalist toplum projesi" mi, yoksa bunun ön koşullarını hazırlayacak bir "sivil toplum", "askerisizleştirilmiş demokratik bir Türkiye projesi" mi olmalıdır?

III.2. Program sosyalizmi nasıl tanımlamalı? Sosyalist toplumun bütün özelliklerini şimdiden sayacak mıyız? Yoksa sosyalizmi, her alanda tercihlerin özgürce yapılabileceği bir düzen,eşitsizliğin aşıldığı bir düzen olarak tanımlamakla mı yetinmeliyiz? Sosyalizm anlayışımız çoğulcu mu olacak ?

III.3. Günümüz dünya koşulları nasıl değerlendirilmelidir? Bu koşulları belli bir temel çelişkiyle mi açıklamalıyız? Eğer öyleyse hangi çelişkiyi temel almalıyız? "Emek-sermaye", "kapitalizm-sosyalizm", "emperyalizm-ezilen halklar", "savaş-barış", "mevcut uygarlık-ekoloji" çelişkilerinden hangisini asıl belirleyici saymalıyız? İçinde yaşadığımız çağ "sosyalist devrimlerin birbiri ardına yükseldiği, ulusal kurtuluş hareketlerinin zaferler kazandığı ve kapitalist ülkeler işçi sınıfının yeni yeni başarılar elde ettiği çağ" anlayışından farklı özellikler taşıyor mu? Program örneğin "kapitalizmden sosyalizme geçiş çağı" gibi belli bir çağ tanımı yapmalı mıdır?

III.4. Türkiye'nin birçok büyük sorunu vardır: İşsizlik, enflasyon, çarpık sanayileşme,teknolojik gerilik, eğitim, sağlık, konut, tarım, kentleşme, Kürt sorunu, kadın sorunu, dış politik sorunlar,rejim sorunu, gelir dağılımı, ulaşım,çevre dengesinin bozulması gibi...

Program, bütün bu sorunlarda birden mi yoğunlaşmalı, yoksa Marksistlerin özgül faaliyet ve politik müdahaleleriyle özel bir rol oynayabilecekleri alanlar saptanmalı mıdır? Eğer öyleyse, biz bugünkü aşamada asıl hangi sorunların çözümünde etkili olabiliriz? Böylesi politik tercihler yapacaksak, bu, programa nasıl yansımalıdır?

III.5. Parti programında yer verdiği sorunları tek başına çözeceği, bütün öteki demokratik güçlerin kendisini izlemesi gerektiği anlayışında mı olacaktır? Yoksa, sorunları taraf olan öteki demokratik güçlerle kendini eşit haklı görüp, onlarla diyalog ve işbirliği arayacak, onları etkilemeye çalışacak, gerektiğinde onların görüşlerini dikkate alıp kendi görüşlerini gözden geçirecek, böylece geniş mutabakatların oluşmasını amaçlayacak mıdır?

III.6. Program, liberal demokrasiden farkımızı nasıl temellendirecek, liberal demokrasiyle ortak noktalar arayacak mıdır?

III.7. Parti, şiddete nasıl yaklaşacak? Şiddeti, toplumsal ve politik yaşamın her alanından dışlanması gereken birşey olarak mı tanımlayacak, yoksa şiddetin hala zorunlu olduğunu, olumlu bir rol oynayabileceğini mi kabul edecektir?

III.8. Rejim sorunlarında yaklaşımımız; merkezi devleti, iktidarı temel alan bir anlayış mı olmalıdır? Yoksa,ademi merkeziyetçiliği, iktidarın yaygınlaştırılmasını temel alan bir anlayışa mı yönelinmelidir? Yerinden yönetim ve demokratik merkeziyetçilik arasında bir bireşim kurmak mı gerekiyor?

Partinin seçimlerde başarı göstererek tek başına ya da koalisyon ortağı olarak iktidara gelmesi neyi ifade eder? Hem işçi sınıfının demokratik yönetim aygıtı durumuna dönüşme sürecine, hem de barışçı geçiş koşullarının yoğunlaştırılmasına katkıda bulunacak, burjuva demokrasisinin sınırlarını geliştirecek, sosyalist demokrasiye dönüştürülmesinin somut olanaklarını yaratacaktır, diyebilir miyiz?

III.9. Bu başlık altında ele alınmasında yarar görülen diğer düşünceler.

IV. dünyaya, uluslararası ilişkilere ve emperyalizme yaklaşım

IV.1. Dünya sorunlarına yanıt aranırken, bakış açımız "kutuplaşan, bölünen, cepheleşen bir dünya" anlayışına mı, yoksa "karşılıklı bağımlı bir dünya" anlayışına mı oturmalıdır?

IV.2. Dünyada yaşanan değişme süreçleri, bu arada bilimsel teknolojik devrimin yolaçtığı sonuçlar emperyalizm olgusunu ne yönde ve nasıl etkilemiştir? Emperyalizmin alışageldik tanımı hala geçerli midir? Değilse, yeni tanımın içeriğini belirleyen somut olgular nelerdir? Türkiye'de Marksist hareketin antiemperyalist talep ve amaçlarında düne göre bir daralma, genişleme ya da değişim olmuş mudur?

IV.3. Dünyada öteden beri emperyalist olarak nitelenen ileri gelişkin kapitalist ülkelerle geri kalmış ya da gelişmekte olan ülkeler arasında ekonomik, siyasal, askeri, kültürel ilişkiler bugün de zor ya da "şiddet" öğesini içermekte midir?

IV.4. Türkiye'de "dünya eko-

nomisi ile entegrasyon" süreçleri genel olarak 1950'lerden bu yana, özel olarak da olanca çarpıcılığıyla 12 Eylül'den sonraki siyasi iktidarların politikalarıyla hızlı bir biçimde yürütülmektedir. Yalnız Türkiye için değil, emperyalist ülkeler dışında kalan bütün ülkeler için dünya ekonomisiyle entegrasyonun emperyalizme, emperyalist çıkarlara daha da ve giderek bütünüyle bağımlı hale gelmekten başka bir içeriği var mıdır? Varsa ne olabilir?

IV.5. İçinde yaşadığımız çağ "sosyalist devrimlerin birbiri ardına yükseldiği, ulusal kurtuluş hareketlerinin zaferler kazandığı ve kapitalist ülkeler işçi sınıfının yeni yeni başarılar elde ettiği çağ" anlayışından farklı özellikler içeriyor mu? Bu özellikler çağın ana tanımını etkileyebilecek ölçüde midir?

IV.6. "Ulusal bağımsızlık" kendine-yeterlilik olarak mı düşünülmeli; yoksa, karşılıklı bağımlılık bağlamı içinde daha genel bir anlayış mı geliştirilmelidir?

IV.7. İç-politik çizgide demokratikleşme ile dış politikaların yönelimi arasındaki etkileşim, ancak burjuva olmayan bir yönetimin "sağlıklı ve ulusal çıkarlara uygun" dış politikalar yürütebileceği şeklinde mi anlaşılmalıdır? Yoksa, var olan sistem çerçevesinde kalındığı sürece de akılcı dış politikalar yürütmek olanaklı mıdır?

Uluslararası ilişkilerde hangi kurallar temel alınabilir? İnsan haklarına saygının buradaki yeni işlevi nedir?

IV.8. Eğer gerekiyorsa, yeni tip bir uluslararası ilişkiler modelinin temel çizgileri neler olabilir? Bu modeli geliştirmede ülkemiz nasıl bir katkı yapabilir? BM içinde Türkiye'nin izlediği tutumlarda ne tür dönüşümler gerçekleştirilerek, ülkemiz saygın ve güvenilir bir konum kazanabilir? Bunun için, ayrıca, BM dışında başka uluslararası kuruluşlarda, çok taraflı ve ikili ilişkilerde Türkiye dış politikası nasıl etkili kılınabilir?

IV.9. AT ile ilişkiler ne yönde değiştirilmelidir? Zayıflatılmalı mıdır? Yoksa, çok çeşitli yönlerden güçlendirilmekle birlikte, demokratik ilkelere mi dayandırılmalıdır? Türkiye'nin AT sürecinde katkısı ve öte yandan, AT bütünleşmesinin Türkiye'nin toplumsal - kültürel - politik yaşamına katkıları neler olabilir? Bu düzlemde, Ortak Avrupa Evi anlayışı nasıl gerçekleştirilebilir ?

IV.10. Türkiye sosyalist hareketinin geleneksel, NATO'dan çıkma talebi bugün geçerliliğini yitirdi mi? NATO olgusu kadük olduğu için mi geçerliliği kalmadı, yoksa NATO nitelik ve işlev değiştirdiği, içinden çıkılmasında değil, içinde kalınmasında yarar olduğu için mi?

IV.11. Verili koşullarda uluslararası "devrimci" amaçlar için de olsa, şiddet bir tarz olarak kullanılabilir mi? Şiddetsizlik ile askerisizleştirme (demilitarizasyon) yönelimi arasındaki ilişkinin iç politika ve toplum yaşamı üzerindeki etkileri dikkate alındığında, devletin etki alanının küçültülmesi ve sivil toplumunkinin genişletilmesi nasıl bir anlayışı gerektiriyor?

IV.12. Bu başlık altında ele alınmasında yarar görülen diğer düşünceler.

v. ekonomik ve sosyal politikalar

GENEL

V.1. Dünya ekonomisindeki gelişmeler, Türkiye ekonomisinin yapısal özellikleri, özgül nitelikleri, dünyada ve Türkiye'de ekonomilerin işleyişi alanındaki deneyim birikimi ışığında hangi temellere dayalı bir ekonomi hedeflenmelidir?

Planlı ekonomi mi, piyasa ekonomisi mi? Bunların bireşimi niteliğinde bir ekonomi mi? Salt bu kategorilerle sınırlı kalınarak tanımlanamayacak bir ekonomi mi? Sosyalizmin sömürüye karşı yönelim amacı nasıl bir ekonomik işleyişle gerçekleşebilir? Bu konuda kısa ve uzun vade ayrımı nasıl olmalıdır?

V.2. Üretim araçlarında devlet mülkiyeti mi, özel mülkiyet mi olmalıdır? Her ikisinin de temel mülkiyet biçimleri olarak bir arada varolması öngörülebilir mi? Yeni temel mülkiyet biçimleri tasarlanabilir mi?

V.3. Ekonominin yönetimi kimler tarafından hangi işlevlerin nasıl yerine getirilmesi olacaktır? Devletin ekonomideki işlevi ne olmalıdır? Ekonomide karar alma sürecine demokratik katılım mekanizmaları tasarlanabilir mi? Ekonominin demokrasi boyutu nasıl ele alınabilir? Ekonomide "herşey önce insan için" hedefi nasıl ortaya konulabilir?

V.4. Bilimsel ve teknolojik devrimin dünya ekonomisindeki muazzam etkileri, özellikle bilimin doğrudan bir üretici güce dönüşme sürecinin yol açtığı ve hazırladığı sonuçlar karşısında Türkiye'de bilim ve teknolojiye nasıl yaklaşılmalıdır ? Bilim ve teknoloji politikası yaşamın hangi alanlarına yönelik olarak, hangi boyutlarıyla ele alınmalıdır? Sanayileşme hedefinin ve tarım politikalarının ana çizgileri neler olmalıdır?

V.5. Türkiye ekonomisinin çok yapılılığı ve çağımızda ekonomik gelişmenin gerekleri dikkate alınarak ekonomide ve toplumsal yapıda önemli bir yer tutan köylülük, küçük üretici, esnaf gibi kesimlerin gelişimi için hangi hedefler konulabilir?

V.6. 12 Eylül sonrası siyasi iktidarlarının hedeflediği "yapısal dönüşüm" ne oranda gerçekleşmiştir? Türkiye'nin gerçekte gereksinme duyduğu alternatif bir "yapısal dönüşüm" hedefi nasıl formüle edilebilir?

V.7. Programda gerek işsizlik, sosyal güvenlik, çalışma yaşamı, gelir dağılımı, konut vb. gerek para - maliye politikaları, enflasyon konularının kısa vadeli çözümlerine ilişkin hedeflere yer verilmeli midir? Yoksa bu konularda orta vadeye yönelik ve temel sorunlar için hazırlanacak çerçeve ile ilişkilendirilmiş yaklaşımlar mı getirilmelidir? Bu yaklaşımların ana çizgileri neler olmalıdır?

V.8. Eğitim ve gençlik sorunları hangi çerçevede ele alınmalı, bu sorunlara uzun vadeli yaklaşımın ana çizgileri ne olmalıdır?

V.9. Sağlık sorununa uzun vadeli yaklaşımın ana çizgileri ne olmalıdır?

V.10. Ekonomide "ulusal" kavramı nasıl bir içerik taşımaktadır? Bu içerik programda nasıl yansıtılmalıdır?

V.11. Türkiye kendi sınırları çerçevesinde alacağı önlemler, gerçekleştireceği dönüşümlerle kendi ekonomik sorunlarını çözebilir mi, yoksa Türkiye'nin sorunlarının çözülebilmesi için uluslararası önlem ve dönüşümler de zorunlu mudur?

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER

V.12. Türkiye'nin halklarının gelir düzeylerini önemli biçimde değiştiremeyişinde dış ekonomik ilişkilerin payı nedir? Bu önemli bir etken midir? Yoksa ikincil bir etken midir?

V.13. Ülkemiz dış ekonomik ilişkilerinin ülke yararına düzeltilmesi piyasa ekonomisi koşulları içinde olası mıdır? Değilse ne gibi bir düzenleme düşünülebilir?

V.14. Dış ekonomik ilişkiler sonucu ortaya çıkan bugünkü ağır borç servisi (ana para taksidi ve faiz ödemesi) koşullarında az gelişmiş ülkeler halklarına yeterli gelir artışı sağlayabilir mi? Dış borç sorunu azgelişmiş ülkelerce nasıl çözümlenebilir?

V.15. Dış ekonomik ilişkilerde bugün aleyhe işleyen mekanizmalar ülke yararına nasıl değiştirilebilir ? Bugünkü uygulamadan ayrılındığı takdirde ülke siyasal baskılara uğrar mı?

V.16. Dünya ekonomisi ile, ekonomilerle bütünleşme, özellikle AT konusunda ne düşünüyorsunuz? Hiçbir siyasal etken düşünülmeden AT'ye girişin ekonomik zararları var mıdır? Varsa bazı siyasal yararlar nedeniyle bunlar hoşgörülebilir mi?

ÇEVRE SORUNLARI

V.17. Toplumsal varoluşun üç öğesi (doğa, insan, üretim) önem sırasına göre sıralanabilir mi? Önce üretim, önce insan vb. önceliklerden hangisi programa temel olmalıdır? Ya da yeni parti toplumsal varoluşa yaklaşımını nasıl tanımlamalıdır?

V.18. Programda global çevre sorunlarına yaklaşım, parti kimliğini etkileyecek bir ağırlıkta ele alınmalı mıdır? Global çevre sorunlarının nedenleri / nedeni nedir? Temel kaynak sınıfsal mı, teknolojik gelişim süreci mi, ya da bir başka neden midir?

V.19. Geleneksel kalkınma anlayışlarını çevre sorunları açısından programda sorgulamak, gerçekçi alternatifler önermek gerekir mi? Kişi başına yıllık geliri düşük bir ülkede çevre sorunlarına öncelik tanımak "lüks" müdür? Türkiye için "önce kalkınma sonra çevre" stratejisi önerilebilir mi?

V.20. Türkiye çevre ile ilgili dünya çapında önlemlere katılmalı mı? Örneğin bilim çevrelerinin fosil yakıt kullanımı için önerdikleri % 50'lik kısıtlamaya Türkiye katılmalı mıdır? Nasıl?

V.21. Türkiye genelinde en önemli bir ya da birkaç çevre sorununu belirtir misiniz?

NÜFUS, KENTLEŞME

V.22. Hızlı nüfus artışını Türkiye'nin büyük sorunlarından biri olarak kabul edip, bunu düşürmek için demokratik politikalar üretecek miyiz?

V.23. Türkiye'de kentleşmenin özellikle, 12 Eylül sonrası ivmesi artan bir göçle birlikte, yönlendirilemez ve planlanamaz bir boyut kazandığı varsayımından hareketle bu durumda göç edenlerin kendi kültürleriyle birlikte geldikleri kentlerin kültürünü de yozlaştıran, doğa ve kültür değerlerinin yokolmasına neden olan bir dinamiğe sahip oldukları görüşü geçerli midir?

V.24. Kent topraklarının değişik sosyal kesimler tarafından yağmalandığı, bunun demokratik bir toplum yapısı oluşturmanın önünde bir engel oluşturduğu söylenebilir mi?

V.25. Kente göçün önlenebilmesini de içeren yaşanmaya değer demokratik bir kentleşme sürecinin temel sorun ve ilişkilerinin irdelenmesi bakımından aşağıda belirtilen hedefler ne ölçüde geçerlidir?

- Yoksul ve topraksız köylüye toprak dağıtılması, tutarlı ve kapsamlı toprak ve tarım reformunun gerçekleştirilmesi

- Orta ve küçük çiftçilerin tarım ve taban fiyatı politikalarıyla desteklenip iflaslarının ve toprağı terketmelerinin önüne geçilmesi

- Kentlerde yağma boyutuna varan kaçak yapılanmalara karşı tavizsiz politikalar geliştirilmesi

- Yerel yönetimlerin kent yaşamının demokratik temelini sağlayabilecek anayasal yetki ve güvencelere kavuşturulması

V.26. Ekonomik ve sosyal politikalar başlığı altında ele alınmasında yarar görülen diğer düşünceler.

VI. tekeller ve demokrasi

VI.1. Anti-tekel talepleri ileri sürmeden çalışanlar yararına ekonomik iyileşmeler ummanın, bunu inandırıcı bir programla ifade etmenin yolu nedir? Anti-emperyalist ve anti-tekel hedefleri bulunmayan bir ekonomik program, sınıfsal niteliği olmayan ve kimin uygulayacağı ve nereye kadar uygulayacağı belirsiz "sosyal politikalar" aracılığıyla daha âdil bir gelir paylaşımı vaad edebilir mi?

VI.2. Sosyalist bir program, sosyalist güçlerin iktidarının anti-emperyalist ve anti-tekel hangi dönüşümleri öngördüğünü, bu dönüşümlerin niteliğini açıkça koymaktan başka, bu dönüşümlerin üzerinde inşa edileceği bir yapısal temelin yaratılması için verilecek mücadeleyi de demokratik mücadele programında belirlemelidir ve bu bakımdan, demokratikleşmeye ilişkin bir Marksist yakın zaman programı da bir bütün olarak anti tekel espriyi içermelidir, demek yanlış mıdır? Bu durumda, Türkiye'de hangi anti-tekel önlemler alınmalıdır?

VI.3. Anti-tekel ve/veya anti-emperyalist nitelikli gelişme süreçleri, klasik Marksist programlarda konulduğu şekliyle bugün neden konulamaz? Tekel olgusu nitelik değiştirdiği için mi? Ya da, tekel olgusuna baştanberi gerçekte taşımadığı bir nitelik mi atfedilmiştir? Burdan mı yola çıkılmalıdır?

VI.4. Tekel olgusuyla demokrasi arasındaki tarihsel çelişki gerek ekonomik, gerekse siyasal-sosyal alanlarda sürmekte ve Marksizm dışındaki yeni demokratik alternatif hareketlerin geliştirdikleri kültür ve değerlerin de temel itiraz noktasını oluşturmakta mıdır? Esas itibariyle siyasal demokrasiyle sağlanacak demokratik kazanımların kalıcılığının sağlanabilmesi için sivil toplumda egemen tekel olgusuna karşı mücadele gerekir mi, gerekmez mi? TÜSİAD'ın ve "biz"im demokratik çıkarlarımız nerede, hangi anlamda, ne ölçüde özdeş ya da yakındır?

VI.5. Demokratikleşme olma-

dan tekel olgusunun siyasî ve ekonomik, anti-demokratik gücünün sınırlanamayacağı, ama aynı zamanda tekel olgusunun toplumdaki gücünü sınırlamadan ve giderek ortadan kaldırmadan anlamlı bir demokratikleşme süreci tasarlanamayacağı görüşünden hareketle, bu nesnel ilişkileri yok sayan bir demokrasi savunuculuğu, demokrasi anlayışımızın bilinegelen klâsik "parlamenter demokrasi" anlayışına indirgenmesiyle sonuçlanmaz mı? Bu tür bir demokrasi anlayışını aşamayan ya da aşmayan bir Marksist programın burjuva demokrasisinden daha gelişkin bir sosyalist demokrasi anlayışı ortaya koyması nasıl mümkün olur? Ya da, öyle bir sosyalist demokrasi anlayışını ortaya koymak illa da gerekli midir?

VI.6. Bu başlık altında ele alınmasında yarar görülen diğer düşünceler.

vıı. kürt sorunu

VII.1. Ulusal soruna ilişkin karara ve pratiğe nasıl yaklaşmalıyız?

VII.2. Ulusların kaderlerini tayin hakkı kavramı en genel anlamda bir ulusun diğer ulusal bütünlerden ayrılması olarak anlaşılıyordu. Ulusal kaderi tayin hakkına böyle yaklaşmaya devam etmek olanaklı mıdır?

VII.3. Ulusal kaderi tayin hakkını proleterya genel sorununa bağlamak doğru mudur?

VII.4. Ulusal sorun giderek, sistemleri ve sınıfları aşan bir karakter kazanıyor, denilebilir mi? Sosyalist ülkelerdeki ulusal problemlerin, ulusal hareketlerin ortaya çıkmasını nasıl açıklayabiliriz?

VII.5. Türkiye'de Kürt sorunu nasıl tanımlanabilir, yeri-önemi ve çözümüne ilişkin neler önerilebilir?

VII.6. Kürt sorununda Orta-Doğu'yu ve insan haklarını dikkate alarak nasıl bir politika izlenebilir?

VII.7. İki halk arasında güven bunalımını aşabilmek için nasıl bir politikaya ihtiyacımız vardır?

VII.8. İki halkın yararına olabilecek çözüm, şiddet yöntemiyle olanaklı mı, ya da şiddet sorunun çözümünde bir yöntem olarak kullanılabilir mi?

VII.9. Kürt sorununu çözümünün göreli olarak uzun bir zaman dilimine yayılabileceğini söyleyebilir miyiz? Çözüm yolunda bugün hangi talepleri öne çıkarabiliriz? Kürt varlığının ve kimliğinin tanınması talebi gerçekçi ve toparlayıcı olabilir mi?

VII.10. Bu başlık altında ele alınmasında yarar görülen diğer düşünceler:

vııı. kadın sorunu

VIII.1. Programda kadın sorununa bugün için geçerli çözüm önerileri getirilecek mi, yoksabu sorunların ancak sosyalizmde çözülebileceği mi savunulacak?

Bugün için geçerli çözüm önerileri hangi çerçevede ele alınmalı, neler olmalıdır?

VIII.2. Bu başlık altında ele alınması yararlı görülen diğer düşünceler.

ıx. kültür, din

IX.1. Türkiye'de bugün toplum genel bir yozlaşma içinde, çöküntüde midir? Böyleyse, bu çöküntünün temel belirti ve nedenleri nelerdir? Sorunun çözümü hangi faktörlerle ilişkilendirilmelidir?

IX.2. Türkiye'nin kültürel yapısının belirgin özelliklerinden birinin çok yapılılık olduğu görüşünden hareketle demokratikleşme süreci ile kültürel yapının gelişimi arasında ne gibi bir ilişki vardır, bu ilişkinin ne gibi özgül özellikleri bulunmaktadır? Geliştirilecek kültür politikasının ana çizgileri neler olmalıdır?

IX.3. Türkiye'de ne ölçüde inanç, din ve mezhep özgürlüğü vardır?

IX.4. Laiklik ilkesini Türkiye' de nasıl ele almak gerekir?

IX.5. Bu başlık altında ele alınması yararlı görülen diğer düşünceler.

x. insan hakları, hukuk

X.1. İnsan hakları konusu hangi boyutlarda ele alınmalı, Türkiye'de bu alandaki gelişme hedefleri hangi yapılardaki dönüşümlerle ilişkilendirilmelidir?

X.2. İnsan hakları alanında uluslararası sözleşmelerin Türkiye' de fiilen iç hukukun bir parçası haline getirilmesi ve bu alandaki uygulamanın gözetilmesi için hangi öneriler geliştirmelidir?

X.3. İnsan haklarının geliştirilmesi için polis, silahlı kuvvetler gibi güvenlik kuruluşlarının yapı ve işleyişlerinde ne gibi demokratik değişiklikler önerilebilir?

X.4. Özel silah sanayiinin varlığı insan hakları bakımından ne ölçüde bir tehlike oluşturmaktadır?

X.5. Ülkemizde varolan hukukun bir baskı hukuku olduğu yaygındır. Bu görüşe katılıyorsanız, hukukun bu nitelikten kurtulması için ne düşünüyorsunuz? Nasıl bir düzenleme yapılmalıdır?

X.6. Sıkıyönetim ve DGM'lerini hukuk devleti ilkesine ve bu ilkenin temeli olan yargı bağımsızlığına, yargı birliğine ve doğal hakim ilkesine uygun buluyor musunuz? Bulmuyorsanız, ne yapılmalıdır?

X.7. Yargılama yöntemlerine ilişkin yasalarda savunma hakkına saygı gösterilmekte midir? Değilse, nasıl bir düzenleme yapılmalıdır?

X.8. Polisin sorgu yetkisi hakkında ne düşünüyorsunuz? Sorgu kim tarafından yapılmalıdır? Bu nasıl örgütlenebilir?

X.9. Türkiye Barolar Birliği ve Barolar yasalarımıza göre Adalet Bakanlığı'nın vesayeti altındadır. Bu vesayetten kurtulmak için hangi önlemler alınabilir?

X.10. Yüksek Hakimler ve Savcılar Kurulu'nun seçimi yürütmenin müdahalesiyle yapılmaktadır. Bu da bu Kurul'un bağımsızlığı sorununu doğurmaktadır. Bu Kurul'un bağımsızlığını sağlamak için neler yapılmalıdır?

X.11. Ölüm cezası hakkında ne düşünüyorsunuz?

X.12. Gözaltı ve tutukluluk süreleri ne olmalıdır? Tutukluluk süresine bir sınırlama getirilmeli midir? Getirilmeli görüşündeyseniz, bu süre ne olmalıdır?

X.13. Cezaevleri ve infaz sistemi hakkında ne düşünüyorsunuz?

X.14. İşkenceler, işkencelerin önlenmesi ve işkence hakkında ne düşünüyorsunuz? İşkencenin önlenmesi için ne gibi önlemler alınmalıdır?

X.15. Bu başlık altında ele alınmasında yarar görülen diğer düşünceler.